

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

**POROVNÁNÍ ÚROVNĚ VZDĚLÁVÁNÍ A VYUŽITÍ PRVNÍ POMOCI PŘI ZÁSAZÍCH U
SLOŽEK IZS A HORSKÉ SLUŽBY V RÁMCI OLOMOUCKÉHO KRAJE**

Bakalářská práce

Autor: Jakub Šarman, Tělesná výchova a sport
Vedoucí práce: MUDr. Renata Vařeková, Ph.D.
Olomouc 2019

Jméno a příjmení autora: Jakub Šarman
Název bakalářské práce: Porovnání úrovně vzdělávání a využití první pomoci při zásazích u složek IZS a horské služby v rámci Olomouckého kraje
Pracoviště: Katedra přírodních věd v kinantropologii
Vedoucí práce: MUDr. Renata Vařeková, Ph.D.
Rok obhajoby diplomové práce: 2019

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zaměřuje na porovnávání úrovně připravenosti při podání první pomoci u příslušníků Hasičského záchranného sboru ČR, Policie ČR a zaměstnanců Horské služby ČR v rámci Olomouckého kraje formou řízeného strukturovaného rozhovoru. Cílem práce bylo zmapovat a následně porovnat úroveň vzdělání a využití první pomoci při zásazích u složek. Pomocí řízeného strukturovaného rozhovoru byly zjištěny značné rozdíly ve výuce a připravenosti mezi jednotlivými složkami. Největší rozdílem mezi složkami byl počet hodin věnovaných první pomoci za rok, osoba školitele první pomoci, počet přezkoušení za rok. U HZS a HS bylo zjištěno, že oblast přezkušování je totožná. Co se týče samotné výuky první pomoci, jak HZS, tak HS kvalitativně daleko převyšují příslušníky PČR.

Klíčová slova:

hasičský záchranný sbor, policie, horská služba, výuka, první pomoc, Olomoucký kraj, řízený strukturovaný rozhovor

Author's first name and surname: Jakub Šarman
Title of the master thesis: Compare the level of education and usage of the first aid during rescue action by members of. IZS and Mountain rescue services in Olomouc region.
Workplace: Department of Natural Sciences in Kinanthropology
Supervisor: MUDr. Renata Vařeková, Ph.D.
The year of presentation: 2019

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on comparison of the level of preparation for giving the first aid by members of Fire rescue services, Police of the Czech Republic and Mountain rescue services in Olomouc region. Structured interview was used as a method for collecting the data. The main purpose of the thesis was to chart and then compare the level of education and usage of the first aid during rescue action. The structured interview has shown quite big differences between individual rescue forces. The biggest differences were between numbers of hours focused on the first aid during education, the type of educator, number of retraining per year. The education level is far better at Fire rescue services and Mountain rescue services than at Police of the Czech Republic.

Key words:

Fire rescue services, Police of the Czech Republic, Mountain rescue services, education, first aid, Olomouc region, structured interview

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně pod vedením MUDr. Renaty Vařekové, Ph.D., uvedl všechny literární a odborné zdroje a řídil se zásadami vědecké etiky.

V Olomouci, dne

.....

Děkuji MUDr. Renatě Vařekové, Ph.D., za odborné vedení a pomoc při zpracování této práce. Také bych chtěl velice poděkovat vedoucím pracovníkům jednotlivých složek IZS a horské služby, za možnost spolupráce formou rozhovorů a možnosti využití jejich zkušeností a materiálům při formování této práce.

OBSAH

1	ÚVOD.....	8
2	PŘEHLED POZNATKŮ.....	10
2.1	Historie první pomoci a složek IZS.....	10
2.1.1	Historie horské služby	10
2.1.2	Historie profesionální požární ochrany	11
2.1.3	Historie policie	13
2.1.4	Historie první pomoci.....	15
2.2	Poslání a podmínky pro přijetí u jednotlivých složek	17
2.2.1	Poslání a podmínky pro přijetí HZS ČR.....	18
2.2.2	Poslání a podmínky pro přijetí u PČR.....	19
2.2.3	Poslání a podmínky pro přijetí u Horské služby	20
2.3	Zasazení první pomoci v zákoně.....	22
2.4	Výuka první pomoci u HZS ČR, PČR a HS ČR.....	23
2.4.1	Výuka první pomoci u PČR.....	23
2.4.2	Výuka první pomoci u HZS.....	24
2.4.3	Vzdělání horských záchranářů	30
3	CÍLE	38
4	METODIKA	39
4.1.1	Řízený strukturovaný rozhovor.....	39
4.1.2	Zpracování dat.....	39
5	VÝSLEDKY A DISKUZE	40
5.1	Procentuální zastoupení specialistů na PP u jednotlivých složek	40
5.2	Počet hodin PP absolvovaných specialistou	42
5.3	Procentuální zastoupení hodin PP během základního kurzu	43

5.4	Rozdílnost v pravidelnosti školení a přezkušování v oblasti zdravotní péče u složek IZS a horské služby	45
5.5	Rozdílnost v obsahu a osobě vedoucí školení u složek IZS a Horské služby v rámci Olomouckého kraje.....	47
5.6	Organizace zodpovědná za následná školení PP u složek IZS a horské služby	48
5.7	Statistiky spojené s nutností využití první pomoci.....	49
5.7.1	Přehled zásahů spojených s PP za roky 2016 až 2018	50
5.8	Komentář	54
6	ZÁVĚRY	55
7	SOUHRN	56
8	SUMMARY	58
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	60
10	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	64
11	SEZNAM PŘÍLOH	65

1 ÚVOD

První pomoc je soubor jednoduchých, velice účelných úkonů, které mohou být využité v situacích, kdy dochází k náhlému postižení zdraví či ohrožení života. Cílem těchto opatření je pomoci zraněnému, zmírnit následky poranění a předejít případným komplikacím. Zásah by měl být kvalitní a hlavně rychlý.

Každý z nás se jednou může dostat do situace, ve které bude nucen použít první pomoc. Od drobných poranění po závažná životu ohrožující zranění. Může se to stát takřka kdykoliv a komukoliv a my bychom měli umět včas a správně zareagovat, protože právě naše blesková reakce může pomoci zachránit lidský život. Podle zákona je neposkytnutí první pomoci, považováno za trestný čin, který se trestá odnětím svobody. Sazba je různá podle situace a stupně znalosti první pomoci.

Ovšem už samotná výuka první pomoci je problémem. A za vším stojí její nízká popularita. Podle světové zdravotnické organizace jen popáleniny zabijí tolik lidí, co HIV, tuberkulóza a malárie dohromady. Většina lidí nedokáže poskytnout první pomoc správně a tato nezkušenost, mnohdy až nedbalost, může v některých případech vést i k smrti postiženého. Podle statistik byla v 83,7 % případů první pomoc poskytnuta nedostatečně nebo špatně. (Wu, 2017).

Přitom lze přímo dokázat, že školení a kurzy první pomoci by mohli s tímhle problémem pomoci. A jejich možné zařazení do výukového programu na základních a středních školách je více než potřebné. Je dokázané, že ti, kteří hodnotili lekce první pomoci kladně, v budoucnu prokázali větší zdatnost v teoretickém i praktickém využití těchto znalostí. (Wilks & Pendergast, 2017).

Pokud je prokazatelné, že i běžné obyvatelstvo se díky školením a kurzům zaměřeným na první pomoc dokáže do budoucna připravit na její využití, přicházím s otázkou, jakým způsobem a jak efektivně se školí profesionální příslušníci, kteří se s těmito případy setkávají, neustále.

Téma této práce – *Porovnávání úrovně vzdělávání a využití první pomoci při zásazích u složek IZS a horské služby v rámci Olomouckého kraje* - jsem si vybral především kvůli neustálé aktuálnosti tématu, svému zájmu o první pomoc a také příslušnosti členů mé rodiny a známých v řadách jednotek Integrovaného záchranného systému (dále IZS). Po konzultaci s nimi jsem došel k závěru, že by bylo zajímavé zaměřit se na výuku první pomoci (dále PP) u složek hasičského záchranného sboru (dále HZS), Policie České republiky (dále PČR) a horské služby (dále HS) a na jejich připravenost při zásahu v rámci Olomouckého kraje.

Výběr složek není nahodilý, např. HS byla do práce zahrnuta, jelikož místem mého bydliště je město Jeseník, poblíž kterého se nachází oblastní centrum Horská služba Jeseníky, které se zbývajícími jednotkami IZS kooperuje velice často.

Důvod, proč srovnávat připravenost těchto složek v otázkách první pomoci, spatřuji v tom, že v případě, že Zdravotní záchranná služba není na místě nehody jako první, musí být předběžná předlékařská pomoc provedena právě jednou ze zbývajících jednotek IZS.

Proto se své bakalářské práci věnuji vzdělání v oblasti zdravotní péče u jednotek IZS a HS a připravenosti k jejímu podání v případě potřeby. Hlavním cílem je zmapovat současnou výuku první pomoci u všech výše uvedených složek a poukázat na rozdíly. Nástrojem při získávání dat bude řízený strukturovaný rozhovor, který bude veden s pomocí dotazníku s vedoucími pracovníky jednotlivých složek.

Vzhledem k nedostatečnosti publikací a malého množství běžné literatury vycházím z informací získaných od expertů pomocí řízeného strukturovaného rozhovoru a interních materiálů daných složek. Myslím si, že tento výzkum by bylo možné dále rozšířit i na jiné kraje, následně by šlo porovnat případné rozdílnosti a ve výsledku vytvořit celorepublikový náhled na výuku a připravenost těchto složek při podání PP. Přínos této práce vidím v možném uvědomění si nutnosti častějšího zařazení zdravotní péče do pravidelných školení ze strany vedoucích pracovníků.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Historie první pomoci a složek IZS

2.1.1 Historie horské služby

První pronikání do hor si s sebou přineslo i první oběti. Jednalo se převážně o lovce, sběrače, zlatokopy, kteří v horách zabloudili a našli pouze smrt. Jak jde čas, začíná člověk využívat hory ke svému prospěchu, snaží se dostat výš a výš, přičemž po celých horách staví své příbytky. Samozřejmě život v horách je tvrdý kvůli stále se měnícím klimatickým podmínkám (Novák, 2004)

Postupně začínají do hor chodit i návštěvníci, které přitahují krásy přírody. Turisté se v zimních i letních obdobích obracejí na tamní obyvatele, aby je zavedli do neznámých koutů hor. A tak v roce 1850 vzniká koncesovaná služba průvodců a nosičů, podmíněná znalostí první pomoci (www.horskaslužba.cz, 2013).

V zimě roku 1900 došlo k první organizované záchranné akci v Krkonoších a o 13 let později, konkrétně 24. března, zde při mezinárodním závodě v běhu na lyžích na 50 km tragicky zahynuli Bohumil Hanč a jeho kamarád Václav Vrbata. Dostali se do sněhové bouře a Vrbata ve snaze pomoci kamarádovi svlékl část oděvu a poskytl mu ji, i když věděl, že riskuje vlastní život. Tento akt byl následně vnímán jako základní při pomoci člověka člověku a 24. březen se stal Dnem Horské služby v České republice (Novák, 2004).

Po první světové válce došlo k velkému rozvoji lyžařství v českých zemích a s tím automaticky stoupl i počet zimních návštěvníků hor a také počet možných rizik a úrazů. Již řadu let přitom školili lékaři hasiče v oblasti první pomoci v horách. K hasičům se postupně přidávali členové spolků zimních sportů a tamní obyvatelé. Všichni byli místní a velice dobře se v horách vyznali, ovšem problém vězel v nejednotném velení. (www.horskaslužba.cz, 2013).

Před zimou 1934 byl vytvořen v Krkonoších samostatný záchranný sbor o 6 oddílech a 12. května 1935 vznikla první jednotná organizace HS v Krkonoších s 5 stanicemi. Počátečním nedostatkem bylo materiální zabezpečení, ale vše vynahrazovala obětavost a soudržnost členů (Kolář, 2016).

V období druhé světové války HS jako organizace prakticky neexistovala, ale myšlenka a samotná podstata práce přežívala i za okupace. Až v září roku 1945 dochází k obnovení Horské záchranné služby v Krkonoších a postupně začínají vznikat i další spolky v jiných

oblastech – v Jeseníkách a na Šumavě (1948), v Orlických horách (1949), Beskydech (1951), Jizerských horách (1954) a Krušných horách (1955).

V roce 1950 se usnesl aktiv dobrovolných pracovníků HS a požádal o zařazení do tehdejšího Státního výboru pro tělesnou výchovu a sport v Praze a později byly odsouhlaseny stanovy. (www.horskaslužba.cz, 2013).

Dne 1. ledna 1954 dochází k sjednocení dvou největších organizací v republice a tj. Horské záchranné služby a Tatranské horské služby a vzniká Horská služba s celostátní působností. Dochází k velkým změnám. Mění se členský odznak, je vytvořena oblastní komise pro HS a v roce 1957 je zrušen Státní výbor pro tělesnou výchovu a sport a na jeho základech vzniká Československý svaz tělesné výchovy, pod jehož velení spadá i HS v celé republice (Kolář, 2016).

Čím více rostla úroveň HS, tím více se zlepšovala výbava záchranných stanic i členů HS. Kromě základních pomůcek jako jsou svozné saně, lyžařská a horolezecká výstroj, oblečení a zdravotnický materiál pronikají do výbavy HS i další pomůcky pro záchrannou a preventivní činnost.

Horská služba se postupně stala jednou z nejlépe vybavených HS ve východní Evropě. Pravidelná účast na kongresech Mezinárodní federace záchranných služeb (IKAR) při Mezinárodní horolezecké federaci (UIAA) a úspěšné zvládnutí mezinárodního symposia ve Vysokých Tatrách v prosinci 1967, které řešilo problém právního postavení záchranných služeb a bezpečnosti v horách vedlo k přijetí HS Československé socialistické republiky za člena IKAR po boku dalších záchranných služeb v Evropě (Novák, 2004).

Od roku 1990 existovalo sdružení Horských služeb ČR, kdy jednotlivé oblasti (Šumava, Krušné hory, Jizerské hory, Krkonoše, Orlické hory, Jeseníky, Beskydy) měly svoji právní subjektivitu. V roce 2001 vzniká jeden právní subjekt - občanské sdružení Horská služba České republiky. „*Na základě rozhodnutí vlády ČR založilo Ministerstvo pro místní rozvoj ČR dne 21. 12. 2004 obecně prospěšnou společnost – Horská služba ČR, o.p.s. Tato organizace společně s Horskou službou České republiky z. s. zajišťuje veškerou činnost horské služby v ČR.*“ (www.horskaslužba.cz, 2013).

2.1.2 Historie profesionální požární ochrany

První dohledatelné zmínky o opatřeních, která měla předcházet vzniku požárů a organizování likvidace ohně, pocházejí ze 14. století. V Praze vznikl tzv. požární řád nazvaný „O pořádku při hašení ohně“, který pověřoval hasebními pracemi rychtáře a nařizoval povinnosti různým

skupinám podle jejich profese. To bychom dnes nazvali osobní a věcná pomoc (Szasco, 2010).

Obyvatelstvu bylo uloženo zacházet s ohněm opatrně, aby se předcházelo neštěstí. V 17. století byly vypracovány v mnoha místech první požární řády, které umožňovali soustředování prostředků pro hašení na určitých místech (Gottvald, 2009). V případě vzniku požáru měl postižený nebo třeba soused povinnost vyhlásit poplach. Obyvatelé specifických profesí (kováři, tesaři, zedníci, zámečníci, zvonáři) měli v případě požáru povinnost různými nástroji (sekery, háky, krumpáči) bourat, hasit nebo jinak zabránit dalšímu šíření požáru (www.hzscr.cz, 2019).

V první polovině 19. století se stále více objevovaly plány pro boj s požáry, které zahrnovaly převážně organizovanost boje s ohněm pro zlepšení efektivity hašení. Ve velkých městech, jako například v Praze, se uvažovalo o zavedení stálé služby, která by měla hašení na starost. A tak začaly vznikat takzvané požární zálohy z řad obyvatel majících zkušenost s ohněm, např. z kovářů, zámečnicků. Tyto jednotky byly připraveny zasáhnout od páté hodiny odpoledne do šesté hodiny ráno. Velení měl na starosti komisař a na vše dohlíželi magistrátní úředníci (Szasco, 2010).

První oficiální sbor dobrovolných hasičů byl německý a o jeho založení se zasloužil rotmistr ve výslužbě Ferdinand Leitenberger roku 1854 v Zákupích. Do konce roku 1870 vzniklo v tehdejší Království českém dvacet sborů dobrovolných hasičů a o čtyři roky později už stoupl jejich počet na 107. V té době se začaly hasičství věnovat i některé sokolské jednoty (Wallington, 2010).

Jak stoupal počet požárů, začalo se zejména ve velkých městech uvažovat, že na jejich spolehlivou likvidaci nestačí pouze dobrovolní hasiči, ale že je zapotřebí založit profesionální hasičský sbor. Prvních jedenáct hasičů bylo přijato do služby 16. srpna 1853 a v dalších dnech docházelo k přírůstku v řadách členů až do celkové podoby třiceti hasičů (Vítovec, 2012).

První úspěšný pokus o zpracování zákona o požární ochraně byl završen až v roce 1950 vydáním zákona č. 62/1950 sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami. Uveřejněn byl uveřejněn dne 17. května 1950 a nabyl účinnosti o měsíc později. V tomto období bylo hlavním úkolem hasičstva zamezení vzniku požárů a jejich likvidace. Likvidace živelných pohrom nebo nehod byla nadále v pověření jiných orgánů a hasičstvo se jimi zabývalo pouze tehdy, pokud nebyl jiný orgán schopen (Szasco, 2010).

Do tohoto období dále spadá i historie vzniku drážních hasičů. V roce 1952 byly některé drážní profesionální požární jednotky součástí Ozbrojené strážní železnic, ale od roku 1953 již vznikaly jako samostatné jednotky požární ochrany.

Události roku 1968 opět otevřely diskuzi na téma přípravy právní normy o civilní obraně a také ovlivnily vývoj požární ochrany. Po vpádu vojsk Varšavské smlouvy na naše území projevovali někteří příslušníci nesouhlas se situací, což vedlo k jejich stíhání a hrubému zacházení v následných letech. V roce 1969 tlak ze strany veřejnosti vyústil na několika místech v demonstrace, které byly potlačovány oddíly Sboru národní bezpečnosti někdy i za pomoci cisternových automobilových stříkaček veřejných požárních útvarů s osádkou. (Szasco, 2010).

K výrazné změně v systému hasičského záchranného sboru do současné podoby došlo až na začátku 90. let minulého století, kdy se HZS staly součástí IZS. Profesionální hasiči organizovaní do sborů daných okresů dokázali zásadním způsobem a velmi rychle změnit své pole působnosti tak, že boj s požáry v současné době činí jen 20 % zásahů. Převážnou náplní jejich práce se staly záchranné práce tzv. technické zásahy. Ovšem k této práci je zapotřebí spolupráce dalších specialistů, a proto vznikla myšlenka IZS.

Zpočátku vše probíhalo jen na základě usnesení vlády č. 246 z roku 1993, později zákon o okresních úřadech stanovil povinnost organizovat IZS prostřednictvím havarijních komisí okresů. Takto vše fungovalo až do povodní na Moravě v roce 1997, kdy se ukázalo, jak diametrálně rozdílné je zvládnání dopadů po povodních v okresech s funkčními havarijními komisemi a v ostatních okresech. Vynikající připravenost a výkony hasičů daly zelenou principu IZS a vytvoření HZS pod hlavičkou IZS. K finálnímu završení došlo v roce 2000 schválením zákona o HZS ČR (zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR) a zákona o IZS (zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému).

Úkolem nově vytvořeného sboru mělo být kromě hašení požárů, technických zásahů a likvidace následků mimořádných událostí také převzetí ochrany obyvatelstva do té doby zajišťované systémem civilní obrany spadající pod Ministerstvo obrany. Na rozšířené pole působnosti nejlépe poukazuje fakt, že počet výjezdů se v roce 2000 oproti roku 1990 zvýšil o více než 40 tisíc (Szasco, 2010). V současnosti působnost a roli HZS upravuje zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky.

2.1.3 Historie policie

Prvopočátky policie sahají až do období nadvlády Rakouska-Uherska. Podobu správy v říši výrazně ovlivnila třicetiletá válka a s ní spojené budování stálé armády. Časem se totiž začaly objevovat specializované bezpečnostní sbory a také se postupně formovala jednotná policejní instituce pro celou monarchii.

Původní úkony policie byly spjaty se zemskými soudy, šlechtickými vrchnostmi, městskými magistráty a vyznačovaly se zejména podpůrnou činností samostatných občanů, kteří fungovali jako doplněk profesionálních složek. Výrazné slovo v policejních úkonech měli habsburští panovníci ve Vídni, kterým podléhali všichni vyšší státní úředníci. Dozorčí činnost byla vykonávána krajskými hejtmany. Jakýsi jednotný systém až do roku 1852 neexistoval (Macek, Uhlíř, 1997).

První snahy o sjednocení jsou spojeny s vládou Karla VI. Ten v roce 1720 vytvořil tzv. bezpečnostní komisi, která měla na starosti veškerou policejní správu a ustanovila uliční komisaře dohlížející na veřejný pořádek a pátrání po nezvěstných či hledaných osobách. V roce 1749 byla ustanovena důležitá reforma oddělující policejní správu od justice a zřizující krajské úřady s vrchním dozorem nad policií. Dále roku 1754 zřizuje Marie Terezie ve Vídni úřad policejních komisařů, který je později pozměněn Josefem II. na policejní ředitelství (Spurný, 2019).

Nástupce Josefa II. ve funkci místodržitele hrabě Johann Anton Graf von Pergen zahajuje okamžitě po příchodu do úřadu s řadou změn a reforem. V roce 1782 ruší bezpečnostní komisi a rozdělí policii na uniformovanou a tajnou. Nově je policie podřízena policejnímu řediteli (Nogawczyk, 2007). V následujících letech vznikají na našem území nová ředitelství konkrétně v Praze, Brně a Opavě, která jsou podřízena vrchnímu komisařství ve Vídni a zároveň místodržitelství u nás.

V roce 1789 probíhá další změna v organizaci, kdy výkonnou policejní moc získaly magistráty, a policejním ředitelstvím byl ponechán vrchní dozor. Tato změna ovšem neměla dlouhého trvání a po čtyřech letech se vše vrátilo do původního stavu. Později roku 1791 je Pergen zbaven všech funkcí a celý systém se do značné míry decentralizuje (Dohnalová, 2010).

S nástupem Františka II. postavení policie znovu posílilo. V rozmezí let 1793 až 1804 je do čela policie jako státní a policejní ministr jmenován opět hrabě Pergen a celý systém se opět centralizuje. V roce 1848 je veškerá činnost policie přenesena pod ministerstvo vnitra a ministrem vnitra se stává Franz Freiherr von Pillersdorf (Nogawczyk, 2007).

Dalším důležitým krokem bylo obnovení Nejvyššího policejního úřadu roku 1852. Tento úřad měl na starosti veškerou činnost policie a část činnosti četnictva. Dále kontroloval pohyb cizinců, vydávání časopisů, otevírání knihoven apod. (Dohnalová, 2010).

Policejní ministerstvo bylo však po pádu Bachova absolutismu zrušeno a jeho pravomoci byly přeneseny na státní ministerstvo, následně na předsednictvo ministerské rady, v roce spadalo pod ministerstvo pro zemskou obranu a veřejnou bezpečnost a v roce 1870

bylo definitivně umístěno pod ministerstvo vnitra. V tomto chaotickém období působily v čele místodržitelství či zemské vlády, okresní hejtmanství a někde i krajské úřady. Policie měla svá ředitelství a v menších městech svá komisařství a strážnice. Spolu se státní policií fungovala také policie městská a obecní (Macek, Uhlíř, 1997).

Na celém území monarchie, tedy i u nás, byla policejní činnost inspirována činností bezpečnostních složek ve Vídni. Hlavním orgánem v Praze byla v polovině 18. století městská stráž, která zaměstnávala ve svých řadách zhruba 70 mužů. Ve 30. letech 19. století už to bylo asi 500 mužů a na konci století bylo standartní, že byly řady doplňovány vojenskými veterány (Macek, Uhlíř, 1997).

K hlavním činnostem policie v těchto dobách patřil dohled nad městským tržištěm, udržování pořádku při vzniku požáru a zákroky při pouličních nepokojích. Dále policejní sbor asistoval při veřejných popravách, klasické strážní službě nebo fungoval jako eskorta při převozu vězňů. Stále bylo normální, že byl policejní sbor osazen převážně vojáky.

V roce 1852 probíhal proces unifikace. Nově měli policisté jednotnou uniformu, každý měl své služební číslo, krátkou perkusní pušku s bajonetem a šavli. Jízdní policie měla dvě pistole a delší šavli (Spurný, 2019). Nejpočetnější oddíly na našem území se nacházely v Praze a Brně. V malých městech zajišťovaly bezpečnost pozemkové vrchnosti a později obecní úřady, ale stále platilo, že při větších konfliktech byl potřebný zákrok armády.

V období po pádu Bachova absolutismu docházelo pomalu k odstranění vojenského vlivu z řad policejních sborů a Vojenský policejní strážní sbor byl nahrazen civilními bezpečnostními složkami. Díky tomu došlo k výrazné změně a rozdělení policejního sboru na státní, městskou či obecní. Ve větších městech zasahovala státní policie, menší města a vesnice měla pod sebou městská, která se na konci 19. století dostala pod inspekční dozor četnictva. Úkolem četnictva byla jak ochrana osoby a majetku tak i ochrana státu. Ta ovšem z větší části spadala pod kompetenci tajné policie (Macek, Uhlíř, 1997).

2.1.4 Historie první pomoci

Výraz první pomoc má mnoho významů. Může znamenat poskytnutí základního ošetření první osobou, která je na místě a je schopná či ochotná poskytnout kroky k ochraně života a zdraví nemocného nebo postiženého. Nebo se můžeme bavit o jediné pomoci, kterou postižená osoba potřebuje. Jinak řečeno, může se jednat o základní zdravotnické postupy a techniky, které dokážou využít i proškolení laici nebo se bavíme o postupech specialistů a odborníků, kteří se záchranou či ochranou života živí. Poprvé nejspíše použil termín první

pomoc pruský vojenský chirurg Johannes Friedrich August von Esmarch, který zastával názor, že vojáci by měli být schopni pomoci svému raněnému kamarádovi na bojišti poté, co projdou základním výcvikem, který zahrnuje i základní obvazovací a dlahovací techniky. Je nevyvrátitelné, že jednoduché obvazy a dlahy se však používaly dříve, než udává historie. (Málek, Dvořák, Knor, 2012).

Pokud se podíváme hlouběji do minulosti, už paleotické kresby nalezené ve španělské jeskyni El Pindal, vypovídají o tom, že lidé tehdy věděli, jak je pro život nezbytné srdce. Staří Egypťané okolo 4000 př. n. l popisovali reflexní postupy, když bohyně Isis oživovala Osirida dýcháním z úst do úst. Na řecké antické keramice (přibližně 500 př. n. l.) je znázorněna aplikace obvazů laikem. Jedná se o Sosiovu vázu, na které lze zřetelně vidět Achilla, jak obvazuje Patroklovu paži. A v evangeliu podle Lukáše je zmínka o Samaritánovi a jeho etice i zručnosti obvazování vycházející z tradice Blízkého východu (Pešorna, 2014).

První organizované společnosti, které se zaměřovaly na pomoc potřebným, jsou bezesporu rytířské řády, např. Vojenský a špitální řád svatého Lazara Jeruzalémského, Suverénní a válečný řád nemocničních rytířů sv. Jana z Jeruzaléma taktéž známý jako Johanitští rytíři, rytíři z Rhodu a Maltézští rytíři, Řád německých rytířů a v českých zemích Křížovníci s červenou hvězdou. Úloha těchto řádů spočívala ve službě trpícím, ochraně křesťanství a v počátcích také v ochraně poutníků. Ale i přesto, že byly zřizovány špitály a řády se staraly o nemocné, jednalo se převážně o pomoc sociální nikoliv zdravotnickou (Málek, Dvořák, Knor, 2012).

K následnému drobnému rozvoji přispěla snaha válčících států omezit ztráty vojáků na bojištích. Ovšem ve většině případů se jednalo jen o vyprošťování raněných a jejich následný transport na obvaziště. Teprve francouzský chirurg, štábní lékař rýnské armády a Napoleonův osobní lékař Jean Dominique Larrey (1766-1842), který je považován za otce přednemocniční neodkladné péče, zavedl tzv. „létající sanitní četou“. Jednalo se o první pohyblivá obvaziště pro poskytování chirurgické pomoci v blízkosti bojiště. Hlavní inovací bylo, že raněnému bylo poskytnuto primární ošetření na místě a až následně po něm byl odeslán do lazaretu. (Málek, Dvořák, Knor, 2012).

Larrey zavedl postup, který nazval „debridement“ spočívající ve snaze včas zastavit krvácení, ránu vyčistit a následně drénovat, přičemž naprostou nutností byl čistý obvaz, protože věděl, že raná infekce může mít fatální následky. Vytvořil oddíly ze tří zkušených chirurgů a jednoho ošetřovatele. Ti měli k dispozici vůz s obvazy tažený koněm či mulou, do kterého v případě potřeby mohli raněného naložit. Dále zavedl nosítka pro přenos raněných. Z důvodu nedostatku zdravotních sil zavedl do válečné medicíny systém třídění raněných

založený na stupni jejich poranění. Primárně byli ošetřeni ti, kteří měli zranění slučitelná s životem a až poté ostatní. (Málek, Dvořák, Knor, 2012).

Jako vojenský chirurg se Larrey zabýval vylepšením organizace vojenské zdravotní služby a přicházel s řadou inovací. Na staré transportní korby byly díky němu připevněny zvláštní pružiny, které zajistily pacientům větší pohodlí, a byly zhotoveny přístřešky, které chránily raněné před nepřízní počasí. V roce 1793 vypracoval ideu „ambulance volante“ tedy „létajících“ či lépe mobilních ambulancí. Jeho práce Francouze natolik zaujala, že už kolem roku 1796 měla jejich armáda zvláštní ambulanci jednotku vybavenou 12 „létajícími ambulancemi“. O významu jeho osobnosti vypovídá i to, že byl první, který nedělal rozdíl mezi vlastním a nepřátelským zraněním (Málek, Dvořák, Knor, 2012).

2.2 Poslání a podmínky pro přijetí u jednotlivých složek

HZS ČR a PČR jsou základními složkami IZS. V rámci IZS patří HS ČR mezi ostatní složky, působí však především samostatně v oblasti poskytování první pomoci, monitorování lavinového nebezpečí a počasí, vydávání varování apod.

Samotný integrovaný záchranný systém vznikl na základě potřeby každodenní spolupráce příslušníků HZS, zdravotní záchranné služby a policie při řešení mimořádných událostí jako jsou požáry, havárie, dopravní nehody a další. Samotný princip systému tkví v rychlé a účinné záchranně nebo likvidaci mimořádné události (zákon č. 239/2000 Sb).

Ve většině případů bývá při zásahu IZS hlavním koordinátorem, a tudíž opěrným bodem celého systému, HZS ČR. V praxi to znamená, že pokud zasahuje na místě více složek IZS, měl by jim velet příslušník HZS ČR. Ten v rámci velení řídí součinnost jednotlivých složek a koordinuje záchranné a likvidační práce ve spolupráci s operačním a informačním střediskem HZS ČR. Právě toto středisko nasazuje potřebné síly a prostředky jednotlivých složek IZS v dané oblasti. Na vyšší úrovni je IZS koordinován krizovými orgány krajů a Ministerstvem vnitra ČR (www.hzscr.cz, 2009).

Z výše uvedeného odvozují, že veškeré složky IZS by měly projít určitou formou školení zaměřenou na první pomoc, aby dokázaly ochránit či zachránit lidský život. Nakonec každý uchazeč o místo příslušníka bezpečnostních sborů musí složit následující slib, kterými se zavazuje pomoci lidem v nouzi:

- *„Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy*

nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život“ (www.hzscr.cz, www.policie.cz, 2019)

2.2.1 Poslání a podmínky pro přijetí HZS ČR

Podle zákona č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky je základním posláním HZS ČR chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech. Pro většinu příslušníků HZS ČR znamená práce v HZS nejen výkon zaměstnání, ale i celoživotní poslání spojené s touhou pomáhat ostatním. Veškerá činnost HZS je provázána několika zákony.

Aktuální úkony jsou dané zákonem č. 320/2015 Sb., o HZS:

- výkon státního požárního dozoru
- zásahová činnost (likvidace požárů, následků živelných pohrom a jiných mimořádných událostí)
- preventivně výchovná činnost
- ochrana obyvatelstva
- poskytování humanitární pomoci v rámci ČR i v zahraničí

Do služebního poměru může být přijat státní občan České republiky, který splňuje následující podmínky (zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů):

- je starší 18 let
- je bezúhonný a plně způsobilý k právním úkonům
- má určitý stupeň vzdělání- min. střední s maturitní zkouškou
- obor nebo zaměření vzdělání (pokud je stanoveno)
- je fyzicky, zdravotně a osobnostně způsobilý k výkonu služby
- není členem politické strany nebo politického hnutí
- nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost
- je oprávněný seznamovat se s utajovanými informacemi podle zvláštního právního předpisu, má-li být ustanoven na služební místo, pro které se tato způsobilost vyžaduje
- písemně požádal o přijetí do služebního poměru a úspěšně absolvoval přijímací řízení

2.2.2 Poslání a podmínky pro přijetí u PČR

Úkolem příslušníka PČR je podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky především chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti, prosazovat zákonnost, chránit práva a svobody osob, preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji a usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti. To vše vyjadřují následující principy, jež chce policie sdílet a dodržovat.

- provádí ochranu veřejného pořádku,
- působí v oblasti odhalování kriminality,
- působí v příslušném trestním řízení a řešení přestupků,
- provádí dohled nad bezpečností a plynulostí silničního provozu, v tomto směru spolupracuje se službou dopravní policie,
- přijímá, eviduje a prošetřuje oznámení od občanů a organizací,
- provádí výkon hlídkové a obchůzkové služby,
- provádí výkon služby na vodních tocích a vodních nádržích včetně potápěčských prací,
- plní úkoly na úseku služební kynologie – výcvik psů, zajišťování místa činu, pátrání po pachových stopách a práce související s činností pachového střediska,
- plní specifické úkoly na úseku železniční přepravy,
- provádí doprovody důležitých a určených spojů osobní dopravy na železnici,
- při odhalování a dokumentování trestné činnosti spolupracuje se službou kriminální policie a vyšetřování,
- spolupracuje se službou cizinecké policie v oblasti zjišťování nezákonné migrace cizinců, nezákonného zaměstnávání, ubytování, páchání trestné činnosti cizinci apod.

Uchazeč se zájmem vykonávat službu u policie musí doručit na příslušné personální pracoviště policie písemnou žádost o přijetí do služebního poměru a musí dále splňovat následující podmínky (zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů):

- občanství České republiky
- je starší 18 let
- je bezúhonný a plně způsobilý k právním úkonům
- střední vzdělání a vyšší

- je fyzicky, zdravotně a osobnostně způsobilý k výkonu služby
- není členem politické strany nebo politického hnutí
- nevykonává živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a není členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, které vykonávají podnikatelskou činnost

2.2.3 Poslání a podmínky pro přijetí u Horské služby

HS ČR je výběrová specializovaná záchranářská organizace s působností v horských oblastech ČR. Horští záchranáři jsou lidé, kteří dobře znají horský terén v místě jejich působnosti, jsou proškoleni v používání přidělené techniky a spolu se specializací na první pomoc provádějí následující úkony (www.horskasluzba.cz).

Příslušník HS ČR:

- organizuje a provádí záchranné a pátrací akce v horském terénu
- poskytuje první pomoc a zajišťuje transport nemocných a zraněných
- vytváří podmínky pro bezpečnost návštěvníků hor
- zajišťuje provoz záchranných a ohlašovacích stanic Horské služby
- provádí instalaci a údržbu výstražných a informačních zařízení
- spolupracuje při vydávání a rozšiřování preventivně-bezpečnostních materiálů
- informuje veřejnost o povětrnostních a sněhových podmínkách na horách a svých opatřeních k zajištění bezpečnosti na horách
- spolupracuje s orgány veřejné správy, ochrany přírody a životního prostředí a jinými orgány a organizacemi
- sleduje úrazovost a provádí rozbor příčin úrazů na horách, navrhuje a doporučuje opatření k jejímu snížení
- provádí hlídkovou činnost na hřebenech, sjezdových tratích, pohotovostní službu na stanicích a domech Horské služby
- provádí lavinová pozorování
- připravuje a školí své členy a čekatele
- spolupracuje s ostatními záchrannými organizacemi doma i v zahraničí

U HS rozeznáváme tyto formy členství: žadatel, čekatel, dobrovolný člen, lékař HS a zaměstnanec HS. Žadatel o místo u HS musí podstoupit fyzické testy spolu s testy lyžařských dovedností, po kterých v případě, že uspěje, může být brán jako čekatel. S čekatelem je

podepsána smlouva, chodí do služeb na HS, má všechny povinnosti člena HS, učí se praxí od ostatních členů a z metodiky HS ovšem musí si nosit své vybavení. Pokud oblastní velitel usoudí, že je čekatel připraven podstoupit zkoušky skládající se ze zimní a letní části může být zhruba po roční praxi připuštěn k jejich absolvování. Jak letní, tak i zimní část zkoušek trvá týden, během kterého už čekatel musí ukázat, co se naučil a zdali je připraven pro další postup. Pokud čekatel zvládne obě části, stává se dobrovolným členem, který nebere plat, ale dostává stravné a má právo fasovat oblečení určené pro členy HS. Chodí do služeb jen o víkendech nebo v případě nouzové situace. Přes pracovní týden chodí normálně do svého zaměstnání a čeká, jestli se neuvolní místo mezi zaměstnanci HS.

Kritéria čekatele HS – při nástupu do základní školy HS jsou následující (Bíca, 1996):

1. **Fyzická příprava** – běh na trati o délce 6,5 km s převýšením okolo 300 m v časovém intervalu od 30 min do 38 min dle charakteru tratě
2. **Lyžování** – jízda v pluhu, bruslení, odšlapování, oblouk v přívratu, oblouk na vnější lyži, jízda v neupraveném terénu, zvládnutá jízda přes terénní vlnu
3. **Horolezectví** – ovládání uzlové techniky (dračí smyčka, osmičkový uzel, lodní, půllodní, americký, rybářský, Prusíkův uzel), obecné znalosti pro vybudování jistího stanoviště a prvků pro postupné jištění, jako druholezec absolvování výstupů 3. stupně obtížnosti, slaňování se samojištěním, základy dynamického jištění na sněhu, brždění cepínem, chůze se stoupacími železy a cepínem na svahu o sklonu 45°.
4. **Teorie** – obecné znalosti obsažené ve skriptech HS, podrobná znalost místopisu oblasti a okrsku
5. **Zdravověda** – základní orientace ve znalostech v rozsahu zdravotní příručky HS, základy obvazové techniky, fixace, resuscitace

Program školení pro čekatele HS (školení probíhá v okrscích a za kvalitu zodpovídá metodik dané oblasti):

1. **Obecná část (14 h)**
 - a. Zdravověda (10h)
 - b. Obvazová technika (4h)
2. **Speciální část (11 h)**
 - a. Status HS – právní předpisy (1h)

- b. Historie HS a HS v jiných zemích Evropy (1h)
- c. Organizace záchranných akcí (1h)
- d. Technika záchranných akcí (1h)
- e. Letecká záchrana (1h)
- f. Orientace, topografie, místopis oblasti (1h)
- g. Meteorologie (0,5 h)
- h. Práce s lanem a uzlování (1 h)
- i. Horolezectví (0,5 h)
- j. Metodika a technika lyžování (1 h)
- k. Laviny (1h)
- l. Radioprovoz (1h)

3. Praxe (24 h)

- a. Lyžařský výcvik a přezkoušení (8 h)
- b. Horolezecký výcvik (8 h)
- c. Ovládání transportních prostředků (6 h)
- d. Kondiční prověrka (2 h)

2.3 Zasazení první pomoci v zákoně

První pomoc je v ČR ukotvena také v zákoně. Neposkytnutí první pomoci je definováno jako trestný čin dle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Zákon stanovuje dokonce v § 150 a § 151 sankce za neposkytnutí pomoci.

1. § 150 - Neposkytnutí první pomoci

- I. Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo jiného vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.
- II. Kdo osobě, která je v nebezpečí smrti nebo jeví známky vážné poruchy zdraví nebo vážného onemocnění, neposkytne potřebnou pomoc, ač je podle povahy svého zaměstnání povinen takovou pomoc poskytnout, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti.

2. § 151- Neposkytnutí první pomoci řidičem dopravního prostředku

- I. Řidič dopravního prostředku, který po dopravní nehodě, na níž měl účast, neposkytne osobě, která při nehodě utrpěla újmu na zdraví, potřebnou pomoc, ač tak může učinit bez nebezpečí pro sebe nebo jiného, bude potrestán odnětím svobody až na pět let nebo zákazem činnosti.

Poskytnout PP je dle zákona povinné zejména v těchto případech:

- když nehrozí nebezpečí pro vás nebo kohokoliv jiného
- pokud vaše zaměstnání ve své povaze zahrnuje povinnost poskytnout PP
- při autonehodě

Při samotném zásahu dochází k dělení PP do několika kategorií podle způsobu pomoci na:

- první pomoc na místě zásahu
- základní první pomoc (soubor základních zdravotnických postupů a technik, které lze provést s prostředky PP ve vybavení)
- technická první pomoc (odstranění zevní fyzikální příčiny ohrožující život nebo zdraví člověka, zajištění podmínek pro poskytnutí PP)
- odborná zdravotnická první pomoc (přednemocniční neodkladná péče včetně transportu do zdravotnického zařízení)

2.4 Výuka první pomoci u HZS ČR, PČR a HS ČR

2.4.1 Výuka první pomoci u PČR

Během šestiměsíčního studia na vyšší policejní škole se policisté věnují kromě předmětů jako je kriminalistika, právo, pořádková a dopravní příprava také zdravotní přípravě. Tato zdravotní příprava v rozsahu 20 hodin je zaměřena na základy laické první pomoci. Důraz je kladen na řešení situací spojených s ohrožením života jedince (různé druhy krvácení, bezvědomí, šok, akutní otravy, křečové stavy, termická poranění, závažná poranění páteře, hlavy, hrudníku, břicha), ale i na poskytování první pomoci na místě hromadného neštěstí.

Zdravotní příprava na Vyšší policejní škole Ministerstva vnitra v Praze:

1. **Základní složky IZS, základní zdravotnické znalosti (2 h)** – výuka se zaměřuje na základní znalosti, jako je pojem a druhy první pomoci, vybavení autolékárničky a ob vazovou techniku

2. **Zásady organizace postupu při poskytování první pomoci na místě událostí (2 h)** – tato část se věnuje polohování, třídění a transportu raněných.
3. **Postup při poskytování první pomoci při život ohrožujících stavech (6 h):**
 - a. Krvácení a šokové stavy (2 h)
 - b. Bezvědomí a stavy spojené s poruchou vědomí (2 h)
 - c. Neodkladná resuscitace dětí a dospělých (2 h)
4. **Specifika zranění a poskytování první pomoci po použití zbraně a donucovacích prostředků (4 h):**
 - a. Poranění hrudníku a břicha (2 h)
 - b. Poranění páteře a míchy, mozkolebeční poranění, zlomeniny – příznaky, první pomoc (2 h)
5. **Postup při poskytování první pomoci při dalších závažných zraněních o otravách organismu (4 h)**
 - a. Termická poranění (2 h)
 - b. Intoxikace a otravy (2 h)
6. **Organizace postupu při poskytování PP na místě hromadného neštěstí (2 h)** – výuka je zaměřená na souhrnná praktická cvičení a modelové situace.

Po ukončení studia na vyšší policejní škole a nástupu do pracovního poměru, probíhá školení o první pomoci v rámci znovuzískání osvědčení profesního řidičského průkazu, a to v rámci jedné hodiny teoretické přednášky.

2.4.2 Výuka první pomoci u HZS

Základní kurz pro příslušníky zařazené do výjezdu Jednotek požární ochrany HZS ČR se jmenuje Nástupní odborný výcvik (dále jen „NOV“), hlavním střediskem je školící a výcvikové zařízení v Brně a jeho podřízeným zařízením je školící a výcvikové zařízení ve Frýdku-Místku. Kurz je rozdělen do několika tematických okruhů o celkové délce 600 hodin. K hlavním tématům podle čísla jednacního ministerstva vnitra MV-22854-1/PO-PVP-2013 patří organizace HZS ČR a výkon statní správy, zdolávání mimořádných událostí, technické prostředky, zdravotní příprava, psychologická příprava či spojení a komunikace. Jelikož je tato práce zaměřena na PP budeme se dále zaměřovat už jen na Základy první pomoci (dále ZPP) a psychologickou pomoc.

Cílem výuky ZPP a psychologie v NOV je připravit příslušníky teoreticky a částečně prakticky tak, aby zvládali praktické úkony před příjezdem lékařské první pomoci při zraněních vyskytujících se u mimořádných událostí včetně dopravních nehod a ovládali základy komunikace s osobami v místě zásahu. Časová dotace je 40 hodin.

Zdravotní příprava ve výcvikovém zařízení v Brně a ve Frýdku-Místku:

1. Úvod do problematiky (3 h)

- a. Práva a povinnosti záchranářů popř. na právní normy (1 h)
- b. Základy anatomie a fyziologie (2 h)

2. Pomůcky a resuscitace (8 h)

- a. Pomůcky pro umělou ventilaci a resuscitaci (4 h)
- b. Praktické používání pomůcek a přístrojů (4 h)

3. Vyšetření, poranění, úrazy (8 h)

- a. Stanovení rozsahu poranění nebo poškození zdraví; krvácení; poranění; obvazová technika (4 h)
- b. Úrazy; použití lžícových nosítek a improvizovaných imobilizačních prostředků při poranění páteře; šok a šokové stavy; poranění kostí a kloubů (4 h)

4. Další akutní stavy (8 h)

- a. Popálení a poleptání (2 h)
- b. Neúrazové urgentní stavy (2 h)
- c. Otravy nebezpečnými látkami (2 h)
- d. Úrazy elektrickým proudem (1 h)
- e. Nehody s NL a první pomoc v nebezpečné zóně (1 h)

5. Transport, polohování, dopravní nehody (10 h)

- a. Mechanismy zranění při dopravních nehodách (2 h)
- b. Technika zvedání a přenášení; Neodkladná pomoc při vyprošťování osob z dopravních prostředků (4 h)
- c. Zásady likvidace zdravotních následků hromadného neštěstí (4 h)

6. Základy psychologické pomoci (3 h)

- a. Modelové situace první psychologické pomoci (2 h)
- b. Úvod do problematiky zdravotního postižení; Tělesná a kombinovaná postižení; Smyslová postižení; Ostatní postižení (1 h)

V kurzu NOV se příslušník naučí základy pro výkon svého povolání. Je ale potřeba své znalosti a dovednosti opakovat a prohlubovat, proto byl u HZS ČR vytvořen systém pravidelné odborné přípravy, který zajišťuje odborné vzdělávání hasičů po základním kurzu NOV.

Odborná příprava (dále OP) je sestavována každý rok na každém krajském oddělení HZS. Plán OP je sestavován na základě pokynu generálního ředitele HZS ČR, ve kterém jsou uvedeny hlavní okruhy témat, která musí být zahrnuty v OP. Pokyn je vydáván každý rok a témata se mění podle aktuálních potřeb HZS ČR. Po vytvoření OP pro daný kraj musí být OP schválena ředitelem HZS kraje. Potom jsou s ní seznámeni ředitelé územních odborů a velitelé stanic. OP je zařazena do denního rozkazu, který vydává velitel stanice. Rozkaz musí příslušníci splnit během 24hodinové služby. O OP se vede záznam, který musí příslušníci po skončení školení podepsat a uložit k archivaci. Na každém záznamu je napsané téma, které se bude školit, školitel, rozsah hodin školení, jména příslušníků, kteří se školení musí zúčastnit a další důležité informace. Pokud příslušník není přítomen a OP se nezúčastní, musí se proškolit následující službu, na které bude přítomen. Pokud je více školení, kterých se příslušník nezúčastnil, rozvrhne si školení do více následujících služeb, ve kterých bude mít dostatek času na proškolení. V rámci OP jsou příslušníci HZS proškolení v první pomoci až dvakrát do měsíce v rozsahu 2,5 až 5 hodin (Pokyn č. 57/2013 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR).

OP pro poskytování první pomoci příslušníků HZS musí být zajištěna hasičem se specializací pro poskytování PP a hlavním instruktorem pro poskytování PP. Výběr příslušníků HZS ČR do pozice hasič-zdravotník se provádí na základě odborných předpokladů a na bázi dobrovolnosti a zájmu. Přičemž ale na každé stanici HZS kraje typu C1 až C3¹ musí být jeden hasič zdravotník na směnu a na každé stanici typu P0 až P4² stačí jeden zdravotník celkově. V souvislosti se jmenováním příslušníka HZS ČR do pozice hasič-

¹ **C1** - stanice umístěná v obci s počtem obyvatel do 50 tisíc, kde jednotka HZS kraje zabezpečuje výjezd dvou družstev, **C2** - stanice umístěná v obci s počtem obyvatel od 50 tisíc do 75 tisíc, kde jednotka HZS kraje zabezpečuje výjezd dvou družstev, **C3** - stanice umístěná v obci s počtem obyvatel nad 75 tisíc, kde jednotka HZS kraje zabezpečuje výjezd tří družstev (SDH NMNM, cit. 2019)

² **P0** - stanice umístěná v obci s počtem obyvatel do 15 tisíc, kde jednotka HZS kraje vznikla sdružením prostředků obce a HZS kraje, **P1** - stanice umístěná v obci s počtem obyvatel do 30 tisíc nebo v části obce, kde jednotka HZS kraje zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu, **P2** - stanice, která zabezpečuje výjezd družstva a je vybavena stanovenou požární technikou a výškovou technikou; stanice P2 se zřizuje v obci s počtem obyvatel a) do 15 tisíc, pokud je v obci více než 10 % budov s více než 5 nadzemními podlažními a pokud není uskutečnitelná přeprava automobilového žebříku nebo automobilové plošiny z jiné stanice nebo jednotky do 15 minut. b) nad 15 tisíc, pokud v obci není uskutečnitelná přeprava automobilového žebříku nebo automobilové plošiny z jiné stanice nebo jednotky do 15 minut, **P3** - stanice umístěná v obci nebo v části obce s počtem obyvatel do 30 tisíc, kde jednotka HZS kraje zabezpečuje výjezd jednoho družstva a družstva o zmenšeném početním stavu, **P4** - stanice umístěná v obci nebo v části obce s počtem obyvatel nad 30 tisíc, kde jednotka HZS kraje zabezpečuje výjezd dvou družstev (SDH NMNM, cit 2019)

zdravotník nevzniká nárok na vyšší platové ohodnocení, i když dlouhodobě kvalitní práce může být ohodnocena formou příplatku. Příslušník HZS ČR se stává hasičem-zdravotníkem po absolvování specializačního kurzu Neodkladná zdravotnická pomoc, případně v rámci jiného zdravotnického vzdělání (Pokyn č. 11/2013 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR).

Specializační akreditovaný kurz neodkladná zdravotnická pomoc je akreditovaný Ministerstvem zdravotnictví jako základní kurz v oboru zdravotnictví. Cílem kurzu je prohloubit a zdokonalit teoretické znalosti v oblasti anatomie, psychologie a dále první pomoci při chemických či radiačních nehodách a zdokonalení praktických dovedností v oblasti poskytování první pomoci s využitím nejnovějších technologických prostředků, které mají jednotky PO k dispozici. Zvláště je upřena pozornost na praktický nácvik využitelný v reálných modelových situacích. Časová dotace je 80 hodin.

Zdravotní příprava je definována číslem jednacím ministerstva vnitra MV-168114-2/PO-IZS-2016:

1. Práva a povinnosti při poskytování první pomoci (1 h)

- a. Práva a povinnosti při poskytování první pomoci
- b. Základní právní normy
 - Absolvent zná důležitá ustanovení právních a služebních předpisů vztahující se k poskytování první pomoci

2. Zdravotnická záchranná služba (1 h)

- a. Postavení zdravotnické záchranné služby v IZS
 - Absolvent zná postavení zdravotnické záchranné služby v IZS

3. Psychologické aspekty při poskytování první pomoci (1 h)

- a. Komunikace s postiženým
- b. Prvotní přístup k pacientovi
- c. Posttraumatická intervenční péče
 - Absolvent umí komunikovat s postiženým a umí určit prvotní přístup k pacientovi

4. Základy obecné anatomie a fyziologie (2 h)

- a. Stavba těla
- b. Základní fyziologické funkce
 - Absolvent zná stavbu lidského těla a zná základní fyziologické funkce

5. Základy vyšetření a priority ošetření (2 h)

- a. Zajištění bezpečnosti poraněného i zachránce

b. Základní vitální funkce

- Absolvent umí zajistit základní vitální funkce postiženého a umí zajistit bezpečnost pacienta i záchránce

6. Resuscitace (5 h)

- Specifika resuscitace dospělých
- Specifika resuscitace dětí
- Defibrilace AED
- Jisté známky smrti

- Absolvent umí resuscitovat dospělé i děti, umí používat defibrilátor AED a zná jisté známky smrti

7. Podrobnější vyšetření a posouzení stavu postiženého (4 h)

- Kompletní anamnéza
- Celkové vyšetření postiženého
- Stavy vědomí

- Absolvent umí vyšetřit postiženého a umí posoudit stav pacienta

8. Šok a šokové stavy (1 h)

- Příčiny
- Rozdělení

- Absolvent zná příčiny šokových stavů a zná rozdělení šokových stavů

9. Krvácení (2 h)

- Zevní krvácení
- Vnitřní krvácení

- Absolvent zná druhy krvácení a možnosti jejich ošetření

10. Poranění pohybového aparátu (3 h)

- Zlomeniny
- Poranění páteře
- Znehybnění, imobilizace, zásady dlahování

- Absolvent umí poznat a ošetřit zlomeniny a poranění páteře a zná možnosti znehybnění

11. Poranění hlavy, hrudníku a břicha (3 h)

- Poranění hlavy
- Poranění hrudní dutiny
- Poranění břišní dutiny

- Absolvent umí poznat a ošetřit poranění hlavy, hrudníku a břicha

12. Fyzikální a termická poškození (4 h)

- a. Popáleniny
 - b. Omrzliny
 - c. Poleptání
 - d. Úrazy elektrickým proudem
 - e. Tonutí
 - f. Crash syndrom, blast syndrom
- Absolvent umí rozeznat a ošetřit popáleniny, omrzliny, poleptání, úrazy elektrickým proudem, následky tonutí, crash syndrom a blast syndrom

13. Náhlá postižení oběhového systému (3 h)

- a. Akutní bolesti na hrudi
 - b. Infarkt myokardu
- Absolvent umí poznat a ošetřit náhlá postižení oběhového systému

14. Náhlé příhody neurologické (1 h)

- a. Poruchy vědomí a jejich klasifikace
 - b. Bezvědomí z neúrazových příčin
 - c. Neúrazové cévní mozkové příhody
 - d. Epilepsie a jiné křečové stavy
- Absolvent zná příčiny poruch vědomí bezvědomí, cévní mozkové příhody a umí tyto stavy poznat a ošetřit a umí poznat stav a ošetřit postiženého při epilepsii a jiných křečových stavech

15. Neúrazové urgentní stavy (2 h)

- a. Alergie, anafylaxe
 - b. Intoxikace, psychické stavy
 - c. Diabetes mellitus
 - d. Akutní gynekologické stavy
- Absolvent umí rozeznat a ošetřit neúrazové urgentní stavy

16. Akutní stavy u dětí (1 h)

- a. Obstrukce dýchacích cest
 - b. Křečové stavy
 - c. Specifika dětského věku
- Absolvent umí rozeznat a ošetřit akutní stavy u dětí

17. Obvazová technika (1 h)

- a. Pruban
 - b. Tlakový obvaz
- Absolvent umí použít obvazové techniky

18. Polohování imobilizace transport (1 h)

- a. Úlevové polohy
 - b. Imobilizační pomůcky
 - c. Transportní prostředky
- Absolvent zná úlevové polohy a umí použít imobilizační pomůcky a transportní prostředky

19. Třídění velkého počtu raněných metodou START (5 h)

- a. Metoda
 - b. Označení
 - c. Zřízení třídícího stanoviště
- Absolvent zná třídění i označování raněných při použití metody START a umí zřídit třídící stanoviště

20. Modelové situace (26 h praxe), průběžné přezkoušení (2 h teorie) a ověření znalostí (1 h teorie a 4 hodiny praxe)

2.4.3 Vzdělání horských záchranářů

Školení horských záchranářů probíhá každý rok a je rozděleno na zimní a letní část tak, aby splňoval potřeby oblasti. Program každé z částí je vměstnán do týdenního kurzu v daném období, přičemž cílem každého je získání teoretických a praktických znalostí potřebných pro práci záchranáře. Tento kurz se nazývá základní škola a musí ho úspěšně splnit každý čekatel, aby se mohl stát dobrovolným členem HS.

Obě části doškolení, organizují okrsky jednotlivých oblastí, přičemž náplň doškolení garantuje metodik oblasti a provádějí jej metodici daných okrsků. Ovšem zdravotnické kompetence členů HS jsou značně omezené. Je to způsobené tím, že členové nejsou zdravotnickými pracovníky (s výjimkou lékařů), nespádají pod resort zdravotnictví a jejich působnost je vymezena rámcem zákona č. 159/1999 Sb, o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. I přesto stále určité kompetence mají a jejich školení stojí na nutnosti zvládnutí první pomoci (Bíca, 1996)

Letní škola (odborná způsobilost)

Doškolení je zaměřeno na zdokonalení záchranné činnosti v jednotlivých oblastech, seznamování s novinkami v záchranné technice a systematické doškolení ze zdravotní péče se zaměřením na letní záchrannou činnost (www.narodni-kvalifikace.cz).

1. Obecná část (8 h)

- a. Resuscitace a protišoková opatření (4 h)
- b. Krvácení a zastavení krvácení (1 h)
- c. Poranění hlavy a stavy bezvědomí (1 h)
- d. Akutní interní a gynekologické stavy (1 h)
- e. Obvazová technika, fixace a ošetření ran (1 h)

2. Speciální část (6 h)

- a. Status HS – právní předpisy (1 h)
- b. Historie HS, organizace HS v Evropě (1 h)
- c. Základy horolezectví a uzlování (1 h)
- d. Letecká záchrana (1 h)
- e. Technika a organizace záchranných akcí (1 h)
- f. Orientace, topografie a místopis oblasti (1 h)

3. Praxe (38 h)

- a. Horolezecký výcvik (18 h)
- b. Ovládání transportních prostředků (6 h)
- c. Organizace a provedení záchranné akce ve skalnatém terénu (7 h)
- d. Kondiční prověrka (2 h)
- e. Obvazová technika, fixace a ošetření ran (4 h)

4. Teoretické zkoušky (4 h)

Zimní škola (odborná způsobilost)

Prověření znalostí a dovedností člena HS, doškolení směřované na zimní záchrannou činnost a prohloubení znalostí ze zdravotní péče (www.narodni-kvalifikace.cz).

1. Obecná část (6 h)

- a. Obvazová technika a dlahování (1 h)

- b. Celkové podchlazení, omrzliny (1 h)
- c. Poranění končetin (2 h)
- d. Poranění břicha a hrudníku (1 h)
- e. Priorita transportu, polohování zraněných (1 h)

2. Speciální část (10 h)

- a. Organizace a technika záchranných prací (1 h)
- b. Horolezectví v zimních podmínkách (1 h)
- c. Technika lyžování (1 h)
- d. Laviny (2 h)
- e. Radioprovoz (1 h)
- f. Letecká záchrana v podmínkách HS (1 h)
- g. Meteorologie (1 h)
- h. Videotechnika, diapozitivy (2 h)

3. Praxe (31 h)

- a. Kondiční prověrka, výstup a sjezd v neupraveném terénu – skialpinismus (6 h)
- b. Lyžařský výcvik (5 h)
- c. Ovládání transportních prostředků (8 h)
- d. Organizace a provedení noční záchranné akce (4 h)
- e. Ukázky záchranných akcí s využitím vrtulníku (4 h)

4. Teoretické zkoušky (4 h)

Pokud má člen zájem o další vzdělání je možnost ucházet se o post cvičitele HS. Kritéria člena HS – cvičitel HS jsou následující:

- 1. Lyžování** – jízda v pluhu, odšlapování, bruslení, oblouk v přívratu, oblouk na vnější lyži, jízda v neupraveném exponovaném terénu, zvládnutá jízda přes terénní vlnu, krátký, střední a dlouhý oblouk.
- 2. Horolezectví** – zvládnutí následujících technik s metodickým předvedením a výkladem: uzlování (dračí, americký, osmičkový, lodní, pŕllovní, rybářský, ambulanti, Prusíkův), vybudovat jisticí stanoviště, ovládnutí prvků postupného jištění, absolvování výstupů 4. stupně obtížnosti jako prvolezec, slaňování, prusíkování. Osvojené způsoby dynamického jištění, jištění na sněhu, brzdění cepínem, používání stoupacích želez v zasněženém a zledovatěném terénu.

- 3. Speciální část** – dobré znalosti s možností metodického vystoupení – přednášky: meteorologie, topografie, historie HS a organizace HS v Evropě, základy letecké záchrany, radioprovoz, laviny, organizace a technika záchranných prací, status HS, právní předpisy, improvizované transportní prostředky. Předvedení s výkladem-svoz s neupoutaným figurantem na kanadských saních a akii, spouštění a vytahování zraněných v exponovaných terénech (léto, zima), sestrojení a použití improvizovaných transportních prostředků s výkladem (sít' s lana, sedačka, lanovka), právní odpovědnost cvičitele HS
- 4. Zdravověda** – výborné znalosti zdravotní příručky HS, dobře zvládnutá obvazová technika, fixace, resuscitace, polohování zraněných při transportu, asistence lékaři při odborném zásahu
- 5. Pedagogika** – schopnost předávat praktické i teoretické znalosti i dovednosti

Aby se člen mohl ucházet o post cvičitele HS musí úspěšně splnit kurz s nadstavbou, který probíhá souběžně se základní školou HS. Školení začíná zimní částí, pokračuje letní a po zkouškách následuje nástavba ve vysokohorském prostředí (Tatry, Alpy). Uchazeč se aktivně zúčastňuje celého programu ZŠ a jsou mu zadány teoretické přednášky, na které se písemně připraví. Tato příprava je dokumentována k závěrečné zkoušce. V průběhu celého kurzu má uchazeč přidělené družstvo, které vede po celý výcvik. Jeho činnost je kontrolována členem lektorského sboru HS ČR. Jedná se takřka o totožný program základní školy HS, který je výše uvedený až na jednu doplňující hodinu právní odpovědnosti cvičitele HS v zimní části, proto je níže uvedená pouze nástavbová část (Bíca, 1996).

1. Obecná část (3 h)

- a. Onemocnění z výšky, vliv záření na lidský organismus (2 h)
- b. Pohyb ve vysokých výškách, aklimatizace (1 h)

2. Speciální část (2 h)

- a. Pohyb ve vysokohorském terénu (1 h)
- b. Vedení vysokohorských túr (1 h)

3. Praxe (48 h)

- a. Skialpinistický výstup (16 h)
- b. Horolezecký výcvik (16 h)
- c. Záchranné práce ve vysokohorském prostředí (16 h)

Nástavbová část je orientovaná do vysokohorského terénu vzhledem k možnosti aplikace všech pomůcek pro jištění, náročnosti orientace ve skalnatém terénu, možnosti výstupu a

sjezdu skialpinistickým způsobem i v letních měsících, pohybu a záchraně na ledovci (Bíca, 1996).

Po úspěšném zvládnutí kurzu probíhá doškolení jednou za 5 let formou třídenního letního a zimního kurzu. Doškolení je zaměřeno na kontrolu znalostí a dovedností cvičitelů, seznamování se s novými technikami v záchraně a metodickou činností HS (Bíca, 1996).

1. Letní část

- a. **Horolezectví** - zvládnutí techniky práce s lanem, techniky jištění, prusíkování, horolezecké výstupy 4. stupně obtížnosti, jako prvolezec
- b. **Speciální část** – záchranné techniky v exponovaném terénu (novinky)

2. Zimní část

- a. **Horolezectví** – plně zvládnuté techniky zimního lezení a dynamického jištění na sněhu
- b. **Speciální část** – záchranné práce v zimních podmínkách HS, metodika, novinky
- c. **Zdravověda** – plně zvládnuté techniky ošetření, nové poznatky při úrazovosti v horském prostředí, novinky v záchranné traumatologii
- d. **Lyžování** – novinky v konstrukci lyží, vázání a lyžařských technikách a metodiky výcviku

V případě odchodu zaměstnance HS nebo zaujetím pro své schopnosti je z řad členů rekrutován jeden uchazeč, který dostane možnost se o uvolněné místo ucházet. Kritéria pro člena HS-záchranáře, zaměstnance HS ČR jsou následující:

1. **Fyzická příprava** - běh na stanovené trati v horském terénu v časových limitech pro kategorie 18-35, 35-45, 45-60. Jiná forma podle potřeby oblasti
2. **Lyžování** - jízda v pluhu, bruslení, odšlapování, oblouk v přívratu, oblouk na vnější lyži, jízda v neupraveném terénu, zvládnutá jízda přes terénní vlnu
3. **Horolezectví** – ovládnutí uzlové techniky (dračí smyčka, osmičkový uzel, lodní, půllodní, americký, rybářský, Prusíkův uzel), obecné znalosti pro vybudování jistího stanoviště a prvků pro postupné jištění, jako druholezec absolvování výstupů 3. stupně obtížnosti, slaňování se samojištěním, základy dynamického jištění na sněhu, brždění cepínem, chůze se stoupacími železy a cepínem na svahu o sklonu 45°.
4. **Speciální část**
 - a. základní znalosti v oborech: meteorologie, topografie, historie HS a organizace HS v Evropě, základy letecké záchrany, radioprovoz, laviny

- b. dobré znalosti v oborech: organizace a technika záchranných prací, statut HS, právní předpisy, ovládání transportních prostředků, improvizované transportní prostředky, způsoby spouštění a vytahování.
- 5. Zdravověda** - dobré znalosti ze zdravotní péče v rozsahu příručky HS, dobré ovládání obvazové techniky, fixace, zastavování krvácení, resuscitace, polohování zraněných při transportu.

Program školení člena HS-člen HS-terénní pracovník, zaměstnanec HS je následující:

Letní část:

1. Obecná část (8 h)

- a. Resuscitace a protišoková opatření (4 h)
- b. Krvácení a zastavení krvácení (1 h)
- c. Poranění hlavy a stavy bezvědomí (1 h)
- d. Akutní interní a gynekologické stavy (1 h)
- e. Obvazová technika, fixace a ošetření ran (1 h)

2. Speciální část (6 h)

- a. Status HS – právní předpisy (1 h)
- b. Historie HS, organizace HS v Evropě (1 h)
- c. Základy horolezectví a uzlování (1 h)
- d. Letecká záchrana (1 h)
- e. Technika a organizace záchranných akcí (1 h)
- f. Orientace, topografie a místopis oblasti (1 h)

3. Práce (38 h)

- a. Horolezecký výcvik (18 h)
- b. Ovládání transportních prostředků (6 h)
- c. Organizace a provedení záchranné akce ve skalnatém terénu (7 h)
- d. Kondiční prověrka (2 h)
- e. Obvazová technika, fixace a ošetření ran (4 h)

Zimní část:

1. Obecná část (6 h)

- a. Obvazová technika a dlahování (1 h)
- b. Celkové podchlazení, omrzliny (1 h)
- c. Poranění končetin (2 h)
- d. Poranění břicha a hrudníku (1 h)
- e. Priorita transportu, polohování zraněných (1 h)

2. Speciální část (10 h)

- a. Organizace a technika záchranných prací (1 h)
- b. Horolezectví v zimních podmínkách (1 h)
- c. Technika lyžování (1 h)
- d. Laviny (2 h)
- e. Radioprovoz (1 h)
- f. Letecká záchrana v podmínkách HS (1 h)
- g. Meteorologie (1 h)
- h. Videotechnika, diapozitivy (2 h)

3. Praxe (31 h)

- a. Kondiční prověrka, výstup a sjezd v neupraveném terénu – skialpinismus (6 h)
- b. Ovládání transportních prostředků (8 h)
- c. Organizace a provedení noční záchranné akce (4 h)
- d. Ukázky záchranných akcí s využitím vrtulníku (4 h)

Doškolení probíhá jedenkrát za rok zpravidla po ukončení zimní sezóny a zkoušky jsou jednou za dva roky. To vše dle požadavků zaměstnavatele. Je zaměřeno na kontrolu znalostí a dovedností vyžadovaných pro kvalifikaci terénního pracovníka a probíhá ve spolupráci s metodickou komisí Horské služby ČR.

1. **Horolezectví** - zvládnuté techniky práce s lanem, pohybu v exponovaném terénu na stoupacích železech a s cepínem, využití skialpinistické výstroje a výzbroje- lyžování v exponovaném terénu.
2. **Speciální část** - záchranné práce v zimních podmínkách, transporty v exponovaných terénech, novinky.
3. **Zdravověda** - systém přednášek zaměřených na problematiku záchrany v horách, dobré znalosti a dovednosti v obvazové technice, fixace, zastavení krvácení, resuscitace, polohování při transportu.

4. **Lyžování** - výstupy a sjezdy v neupraveném exponovaném terénu s využitím skialpinistické výzbroje.

3 CÍLE

Hlavní cíl:

Hlavním cílem této práce je zmapovat a následně porovnat úroveň vzdělání a využití první pomoci při zásazích u složek IZS a Horské služby v rámci Olomouckého kraje.

Dílčí cíle:

Zjistit, či uvést:

- jaké je procentuální zastoupení specialistů na PP u jednotlivých složek
- kolik hodin zdravotní péče absolvuje specialista
- jaké je procentuální zastoupení hodin PP během základního kurzu
- zdali je rozdílnost v pravidelnosti školení a přezkušování v oblasti zdravotní péče u složek IZS a horské služby.
- zdali je rozdílnost v obsahu a osobě vedoucí školení u složek IZS a Horské služby
- zda jsou školení týkající se zdravotní péče někým ustanovená a tudíž povinná
- jestli si jednotlivé složky vedou statistiky spojené s nutností využití první pomoci

4 METODIKA

Základní metodou použitou pro získání informací byl řízený strukturovaný rozhovor. Do výzkumu se zapojily složky PČR, HZS a HS v rámci Olomouckého kraje. Konkrétně se jednalo o 5 vedoucích pracovníků, expertů specializovaných na výuku PP. Tento počet a zároveň subjektivita názorů vedoucích pracovníků mohli být do jisté míry limitujícím faktorem výzkumu, ovšem tito experti kromě vlastních zkušeností poskytli informace přímo z centrálních databází, tudíž se pracovalo s hodnověrnými informacemi a nebylo potřeba navštívit každou stanici té dané složky v kraji.

Celý výzkum byl situovaný do Olomouckého kraje z důvodu lepšího přístupu k těmto expertům, přičemž osobní setkání s nimi bylo možné jen díky známosti. Setkání s těmito experty proběhly během měsíce ledna, února a března.

Tento výzkum by bylo možné dále rozšířit i na jiné kraje, následně by bylo možné porovnat případné rozdílnosti a ve výsledku vytvořit celorepublikový náhled na výuku a připravenost těchto složek při podání PP. Přínos této práce vidím v možném uvědomění si nutnosti zařazení zdravotní péče do pravidelných školení zkoumaných složek.

4.1.1 Řízený strukturovaný rozhovor

Řízený strukturovaný rozhovor je jedna z technik sběru dat v sociálním výzkumu. Tazatel postupuje otázku za otázkou podle dotazníku a respondent odpovídá. Tazatel zaznamenává odpovědi do dotazníku. Pro účely této práce byli jako respondenti rozhovoru vybráni vedoucí pracovníci zkoumaných složek, rozhovor lze tedy chápat jako expertní. V tomto důsledku získáváme odborná a kvalitní data.

4.1.2 Zpracování dat

Rozborem dotazníků, které jsou tazatelem vyplňovány během řízeného strukturovaného rozhovoru, byla zmapována připravenost v oblasti první pomoci. Samotný dotazník byl sestaven ve spolupráci s krajským školitelem PP u HZS a obsahoval soubor 15 otázek (příloha č. 1). Většina otázek je zaměřena na způsob, formu, četnost a osobu školitele výuky PP v Olomouckém kraji. V dotazníku byly využity dva typy otázek. Z větší části se jednalo o otázky uzavřené, kdy musel respondent vybírat z možných variant odpovědí. Druhým typem byly otázky otevřené, kdy respondent musel odpovídat bez možnosti výběru z možných variant

5 VÝSLEDKY A DISKUZE

Na základě řízených strukturovaných rozhovorů s vedoucími pracovníky bylo zjištěno, jak to vypadá s výukou a připraveností k podání PP u HZS, PČR a HS v rámci Olomouckého kraje. Níže jsou uvedeny konkrétní výsledky včetně přehledných grafů a tabulek.

5.1 Procentuální zastoupení specialistů na PP u jednotlivých složek (vychází z otázky č. 1)

- *otázka č. 1: Máte specializované(ho) pracovníky(ka) na PP či její výuku?*

Podle výzkumu má HZS v Olomouckém kraji 26 pracovníků (viz tabulka 1) tzv. hasičů záchranářů, kteří absolvovali speciální kurz a jsou schopni vyučovat PP což je 7,12 % z celkového počtu příslušníků v kraji (viz graf 1). Jejich rozdělení závisí na typu stanice. Stanice, na kterých příslušníci slouží, jsou dvojího typu: 1) centrální, které jsou umístěné v obci s počtem obyvatel do 50 tisíc až nad 70 tisíc a zabezpečují výjezdy 2 až 3 družstev; 2) pobočné, které jsou umístěny v obci s počtem obyvatel do 15 tisíc až nad 30 tisíc a zabezpečují výjezdy 1 až 2 družstev nebo družstva o zmenšeném početním stavu. Na centrální stanici jsou 3 směny jmenovitě: A, B, C, na kterých najdeme vždy jednoho hasiče-záchranáře, který je odpovědný za školení právě této směny. Na pobočné najdeme vždy jen jednoho hasiče-záchranáře na všechny 3 směny. Na území Olomouckého kraje se nachází 5 centrál a 7 pobočných stanic.

U PČR v rámci Olomouckého kraje lze mluvit pouze o instruktorech výcviku, kteří se školí v PP, ale nejsou zaměřeni na její výuku. V Olomouckém kraji jich najdeme 12 a jsou rozdělení po 2 na jeden územní odbor a po 4 na krajském ředitelství. V Olomouckém kraji najdeme 4 územní odbory a 1 krajské ředitelství. Ovšem tuto variantu nelze počítat jako školení tudíž procentuální zastoupení školitelů z celkového počtu 1800 příslušníků je 0 % (viz tabulka. 1). Na základě těchto informací je jasné, že policie spoléhá v oblasti školení a doškolení převážně na externí školitele.

HS v Olomouckém kraji čítá 16 pracovníků (viz tabulka 1) na 6 okrsků. V případě procentuálního zastoupení školitelů PP u HS je to velice specifické, protože i když mají externí lékaře zaměřené na výuku PP, každý z výše uvedeného počtu pracovníků je specialista na PP. Tudíž zastoupení specialistů na PP je stoprocentní (16 z celkového počtu 16). Ovšem toto číslo vychází ze samotné povahy tohoto zaměstnání.

System rozdělení hasičů-záchranářů u HZS zajišťuje pravidelné a efektivní dozdělávání v otázkách PP. Policie spoléhá v oblasti školení a doškolení převážně na externí školitele z řad ZZS nebo Červeného kříže. U HS služby je každý specialista na PP, ale i oni se pravidelně dozdělávají prostřednictvím externích lékařů, se kterými spolupracují.

Tabulka 1. Počet specializovaných pracovníků

INSTITUCE	ANO	NE	počet specialistů	celkový počet příslušníků/zaměstnanců	procentuální podíl specialisti/zaměstnanci
HZS	X		26	365	7,12 %
PČR		X	0	1800	0 %
HS	X		16	16	100 %

Zdroj: Autor

Graf 1. Procentuální zastoupení vyškolených pracovníků u HZS

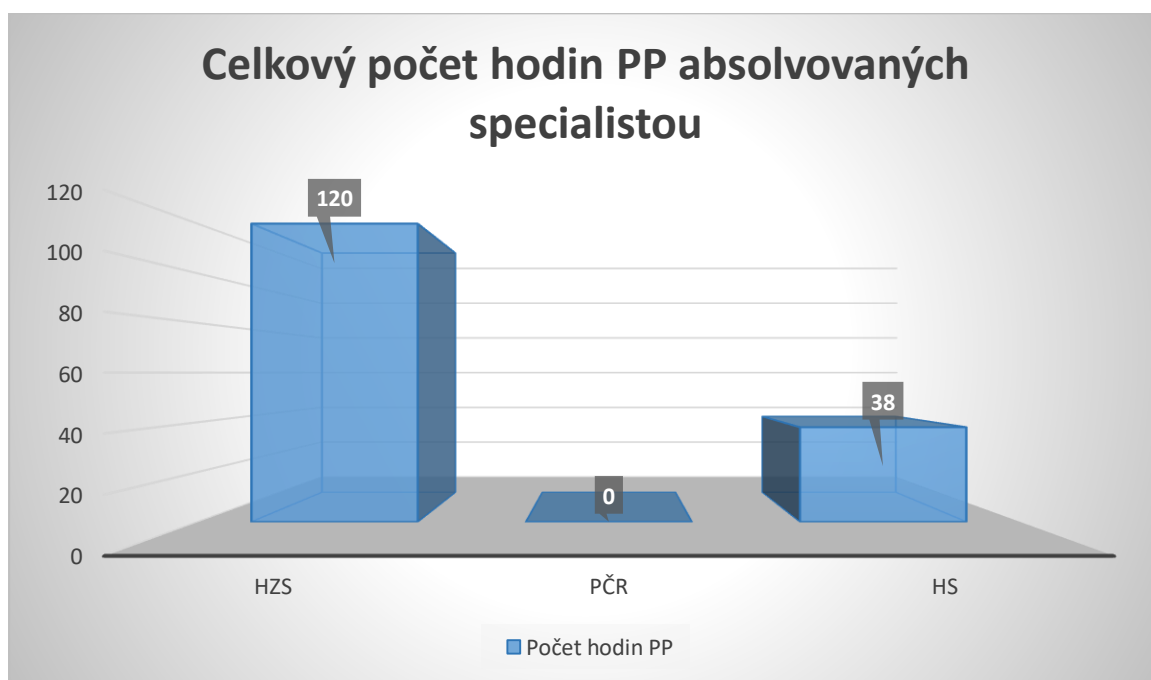
Zdroj: Autor

5.2 Počet hodin PP absolvovaných specialistou (vychází z otázky č. 9)

- otázka č. 9: Kolik hodin PP absolvuje specialista?

Z grafu 2 vyplývá, že PČR v rámci Olomouckého kraje nemá žádné specialisty, a tím pádem se touto problematikou u této složky dále zabývat nebudeme. U HZS hasič-záchranář absolvuje 120 hodin první pomoci během dvou kurzů, a to nástupního odborného výcviku a neodkladné zdravotnické přípravy. U HS je každý zaměstnanec specialista zaměřený na PP, proto je níže uveden počet hodin PP, které absolvuje člen během základní školy spolu s počtem hodin, které absolvuje člen při školení na cvičitele HS.

Graf 2. Celkový počet hodin PP absolvovaných specialistou

Zdroj: Autor

5.3 Procentuální zastoupení hodin PP během základního kurzu (vychází z otázky č. 8)

- otázka č. 8: Kolik hodin PP absolvuje každý příslušník v rámci základního kurzu?

Z grafu 3 vyplývá, že procentuální zastoupení hodin PP v nástupním odborném výcviku u HZS činí 6,25 % z celkového počtu 600 hodin. V základní odborné přípravě u PČR je PP zastoupena 2,12 % z celkového počtu 1200 hodin (viz graf 4). U základní školy HS procentuální zastoupení hodin PP tvoří 18 % z celkového počtu 106 hodin (viz graf 5).

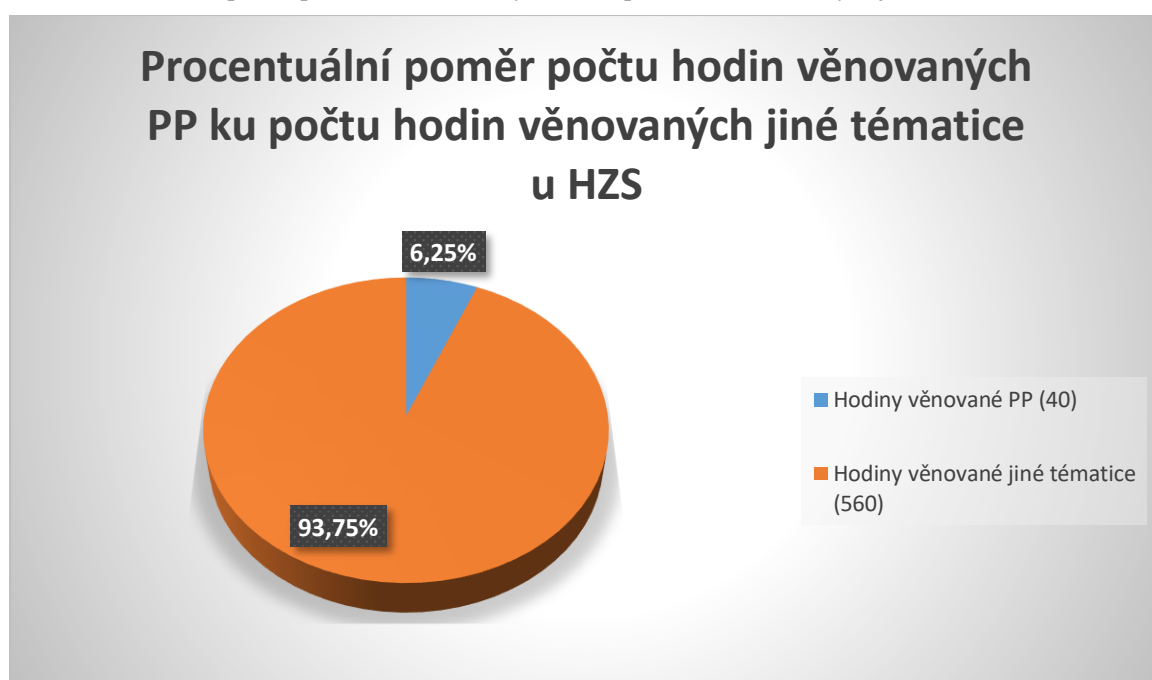
Již na první pohled vidíme rozdíl v četnosti výuky PP u PČR a zbylých složek. Když pomineme HS, která má zdravotní výchovu takřka jako hlavní náplň práce, nelze se ubránit dojmu, že u policie je výuka první pomoci chápána spíše jako vedlejší.

Tabulka 2- Počet hodin PP, které absolvuje každý příslušník

INSTITUCE	počet hodin věnovaných PP	Celkový počet hodin daný kurzem
HZS	40	600
PČR	26	1200
HS	19	106

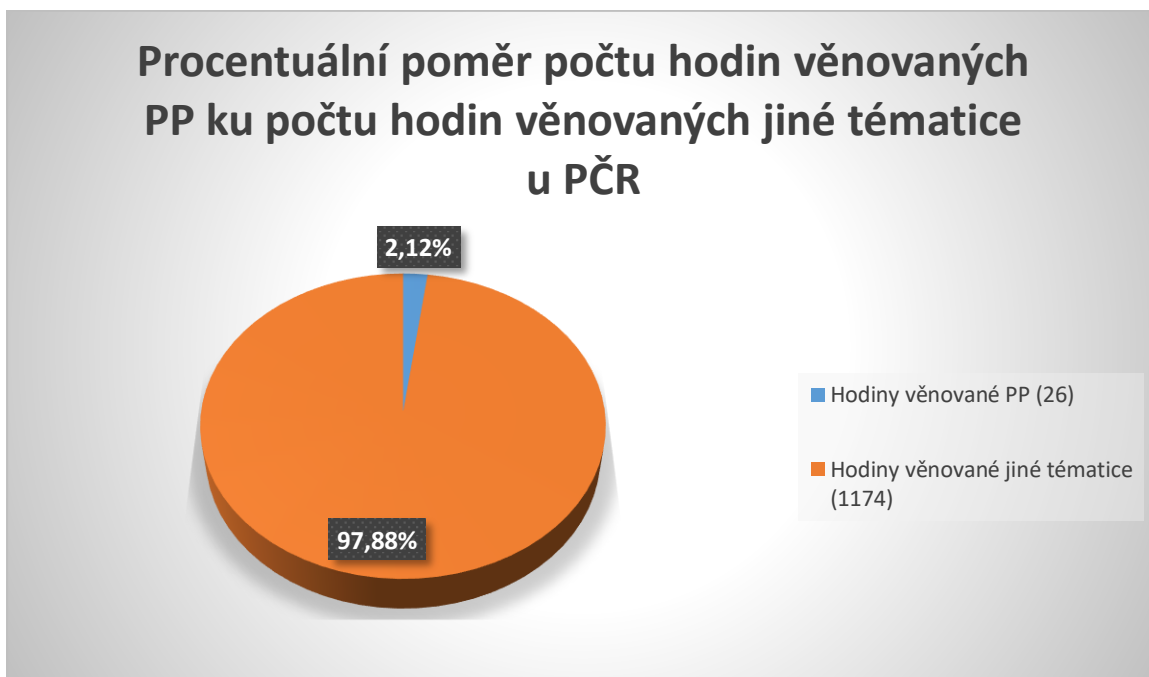
Zdroj: Autor

Graf 3. Procentuální poměr počtu hodin věnovaných PP ku počtu hodin věnovaných jiné tématice u HZS

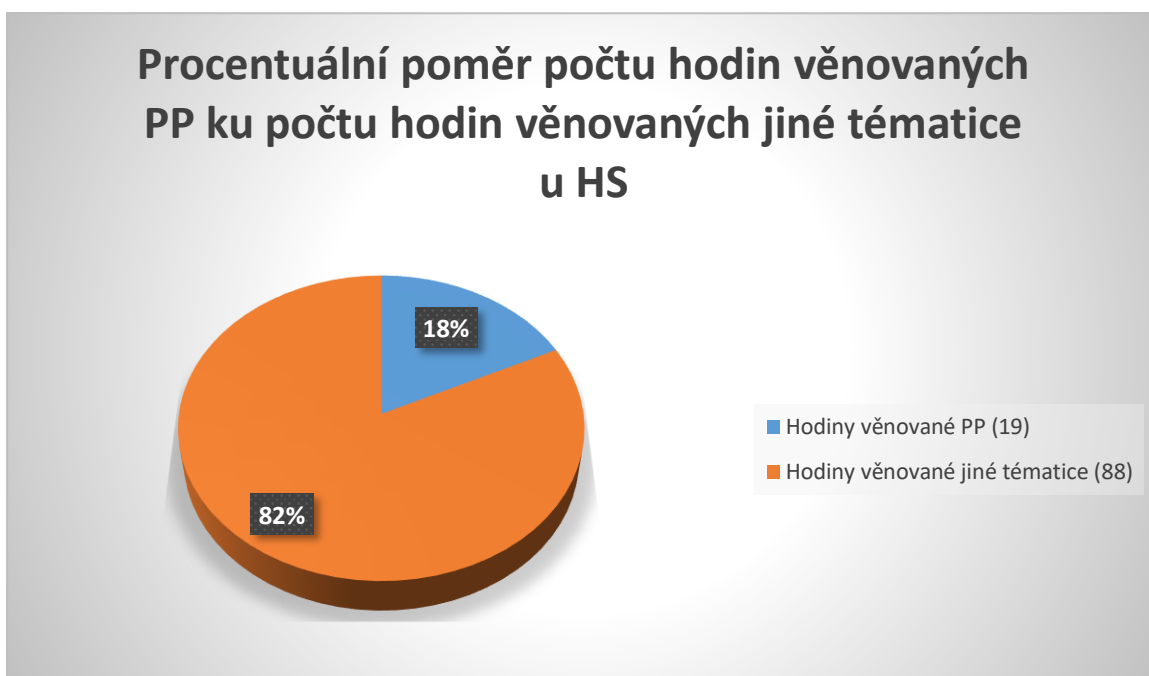
Zdroj: Autor

Graf 4. Procentuální poměr počtu hodin věnovaných PP ku počtu hodin věnovaných jiné tématice u PČR

Zdroj: Autor

Graf 5. Procentuální poměr počtu hodin věnovaných PP ku počtu hodin věnovaných jiné tématice u HS

Zdroj: Autor

5.4 Rozdílnost v pravidelnosti školení a přezkušování v oblasti zdravotní péče u složek IZS a horské služby (vychází z otázky č. 2, 3, 10)

- otázka č. 2: Jsou všichni příslušníci po základním kurzu dále školeni v PP?
- otázka č. 3: Jsou školitelé nebo řadoví příslušníci dále přezkoušeni?
- otázka č. 10: Chodí se řadoví příslušníci nebo specialisti vzdělávat na ZZS nebo jinou zdravotní org. v rámci Olomouckého kraje?

Z dotazníku vyplývá, že rozdílnost mezi složkami v oblasti pravidelného školení a přezkušování je v celku velká. Řadoví příslušníci HZS absolvují ročně v rámci OP 60 hodin zdravotní péče (graf 6) a jsou jednou ročně na toto téma přezkušováni (viz tabulka 5). Navíc hasiči záchranáři se chodí pravidelně dvakrát do roka vzdělávat na ZZS (viz tabulka 6). Jedná o 2 služby v rozsahu 12 hodin, ovšem četnost těchto služeb záleží na řediteli územního odboru.

Příslušníci PČR nemají pravidelná školení zaměřená na zdravotní péči a tím se u této složky vylučuje i pravidelnost přezkoušení (viz graf 6 a tabulka 5). U PČR jsou školení zaměřená na PP spíše nárazovou záležitostí, kterou si může každý velitel zajistit ve spolupráci se ZZS nebo Červeným křížem

Zaměstnanci HS ročně absolvují 9 hodin zdravotní péče (tabulka 4) v rámci pravidelného doškolení, které je zakončeno zkouškou. Tuto formu ověření znalostí bereme za přezkoušení. U zaměstnanců HS jsou brána tato doškolení pouze jako formalita, protože se nepředpokládá, že by horský záchranář nedokázal správně podat PP.

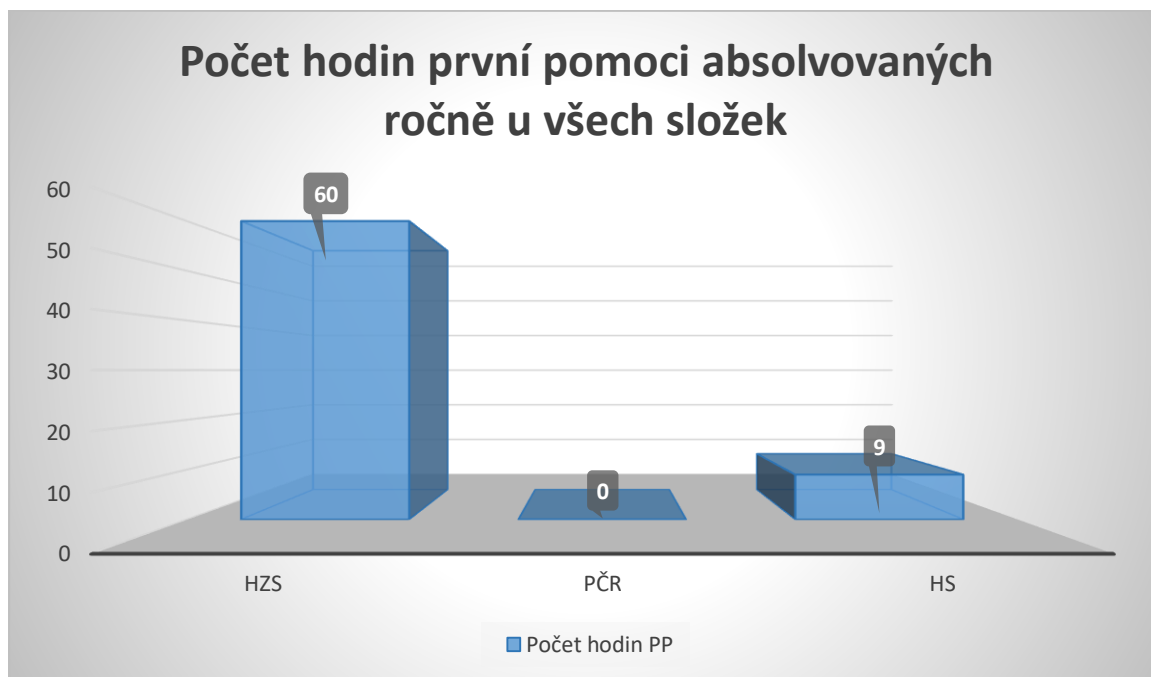
HZS i HS dbá na pravidelnost doškolení i následného přezkušování. Systém školení HS zajišťuje dostatečnou přípravu a zdravotní péči využívá HS skoro dnes a denně. U PČR by stálo za to se zamyslet, zdali je správné spokojit se s takovou přípravou nebo do budoucna přemýšlet alespoň o častějším dozdělování pomocí seminářů zaměřených na PP.

Tabulka 3. Počet hodin věnovaných PP ročně

INSTITUCE	ANO	NE	počet h za rok
HZS	X	-	60
PČR	-	X	0
HS	X		9

Zdroj: Autor

Graf 5. Počet hodin první pomoci absolvovaných ročně u všech složek

Zdroj: Autor

Tabulka 4. Počet přezkoušení ročně

INSTITUCE	ANO	NE	ŘADOVÍ	SPECIALISTI	počet
HZS	X	-	X	X	1x ročně
PČR	-	X	-	-	-
HS	X		X	X	1x ročně

Zdroj: Autor

Tabulka 5. Četnost dozdělování na ZZS nebo v jiných zdravotnických org.

INSTITUCE	ANO	NE	ŘADOVÍ	SPECIALISTI	OBOJÍ	MÍSTO	počet hodin za rok
HZS	x	-	-	x	-	ZZS	24
PČR		x					0
HS	x	-			x		9

Zdroj: Autor

5.5 Rozdílnost v obsahu a osobě vedoucí školení u složek IZS a Horké služby v rámci Olomouckého kraje (vychází z otázky č. 6, 7)

- otázka č. 6: Jaký je obsah školení?
- otázka č. 7: Kdo vás školí?

Z tabulky 7 je zřejmé, že jednotlivé složky jsou při svých školeních zaměřené na provázání teorie s praxí s nutností zařazení tzv. modelových situací, ovšem rozdílnost tví v osobě školitele. Z tabulky 8 je zřetelné, že PČR jako jediná využívá výhradně externí školitele z řad ZZS nebo Červeného kříže. HZS také spolupracuje s externími školiteli, ale tuto variantu spojuje s vlastní formou interního školení prostřednictvím hasičů záchranářů v rámci OP. I když je HS složena ze záchranářů kvalifikovaných na podání PP, stále doškolují prostřednictvím vlastních vyškolených záchranářů a externích lékařů (viz tabulka 8).

Tabulka 6-Obsah výuky

INSTITUCE	TEORIE	PRAXE	OBOJÍ
HZS	-	-	X
PČR			X
HS	-	-	X

Zdroj: Autor

Tabulka 7-Školitel PP

INSTITUCE	INTERNISTA	EXTERNISTA	OBA
HZS	-	-	X
PČR	-	X	-
HS	-	-	X

Zdroj: Autor

5.6 Organizace zodpovědná za následná školení PP u složek IZS a horské služby (vychází z otázky č. 4, 5)

- otázka č. 4: Jsou následná školení dána danou organizací?
- otázka č. 5: Uveďte, jestli jsou školení na bázi dobrovolnosti?

Každá složka povinně projde školením zdravotní péče v rámci základního kurzu. Ovšem dále podle tabulky 10 je již zcela zřejmé, že PČR na rozdíl od HZS a HS nechává vše na bázi dobrovolnosti. Z tabulky 9 vychází, že u HZS jsou školení i počet vlastních školitelů pevně svázané s programem MV a konkrétně s generálním ředitelstvím HZS ČR. U HS jsou počáteční školení dána v rámci programu MŠMT a zbytek probíhá podle potřeby interně.

Podle informací získaných od krajské vedoucí PČR bylo poslední proškolení zaměřeno na správné využití automatického externího defibrilátoru, kterým byly některé policejní vozy opatřeny. K tomuto školení došlo díky iniciaci velitele PČR. Z praxe to znamená, že pokud chce PČR nějaké proškolení, musí si velitel zažádat a dále si i zařídit externího školitele sám.

Otázkou je, proč způsob který funguje u HZS, nefunguje u PČR. I když příslušníci PČR většinou nezasahují na místě nehod jako první, a tudíž nemusí být tak zdatní při podání PP jako jednotky HZS, stále jsou povinni podle zákona poskytnout první pomoc. Může jít sice o mizivé procento zásahů, ale ta šance, že se někde objeví jako první zasahující jednotka tady je.

Tabulka 8. Organizace odpovědná za školení PP

INSTITUCE	ANO	NE	ORGANIZACE
HZS	X	-	MVČR
PČR	-	X	-
HS	X	-	MŠMT

Zdroj: Autor

Tabulka 9. Míra dobrovolnosti u školení PP

INSTITUCE	ANO	NE
HZS	-	X
PČR	X	-
HS	-	X

Zdroj: Autor

5.7 Statistiky spojené s nutností využití první pomoci (vychází z otázky č. 12)

- otázka č. 12: Vedete si statistiky zásahů spojených s PP?

Tabulka 11 poskytuje informace o tom, že jen HS si vede kompletní statistiky spojené s první pomocí. HS jakožto horší záchranáři mají záchranu a následné ošetření zraněných v popisu práce a v podstatě jsou specializováni pouze na ni. U HZS i PČR je problém v počtu i různorodosti zásahů. I když si HZS své zásahy eviduje a je zcela jasné i číselně jak moc zasahují a o jaký typ zásahu se zrovna jedná, rozlišují pouze číselně zásahy nutností využití PP.

Tabulka 10. Statistiky spojené s využitím PP

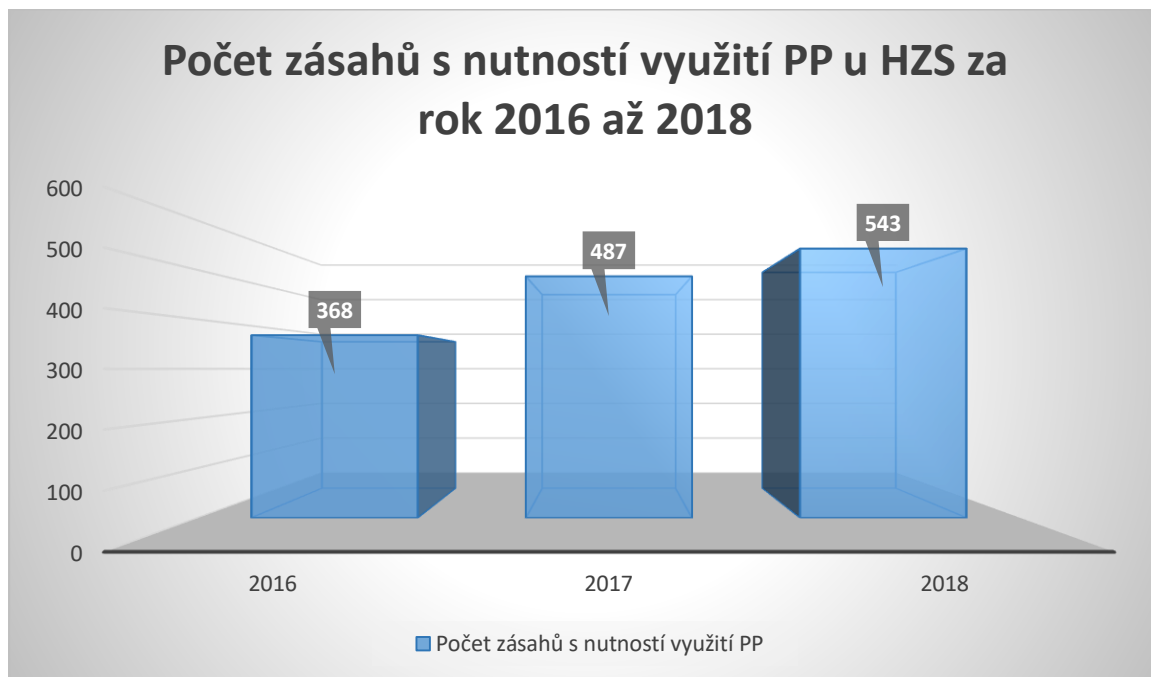
INSTITUCE	ANO	NE
HZS	X	
PČR	-	X
HS	X	-

Zdroj: Autor

5.7.1 Přehled zásahů spojených s PP za roky 2016 až 2018 (vychází z otázky č. 12, 13, 14)

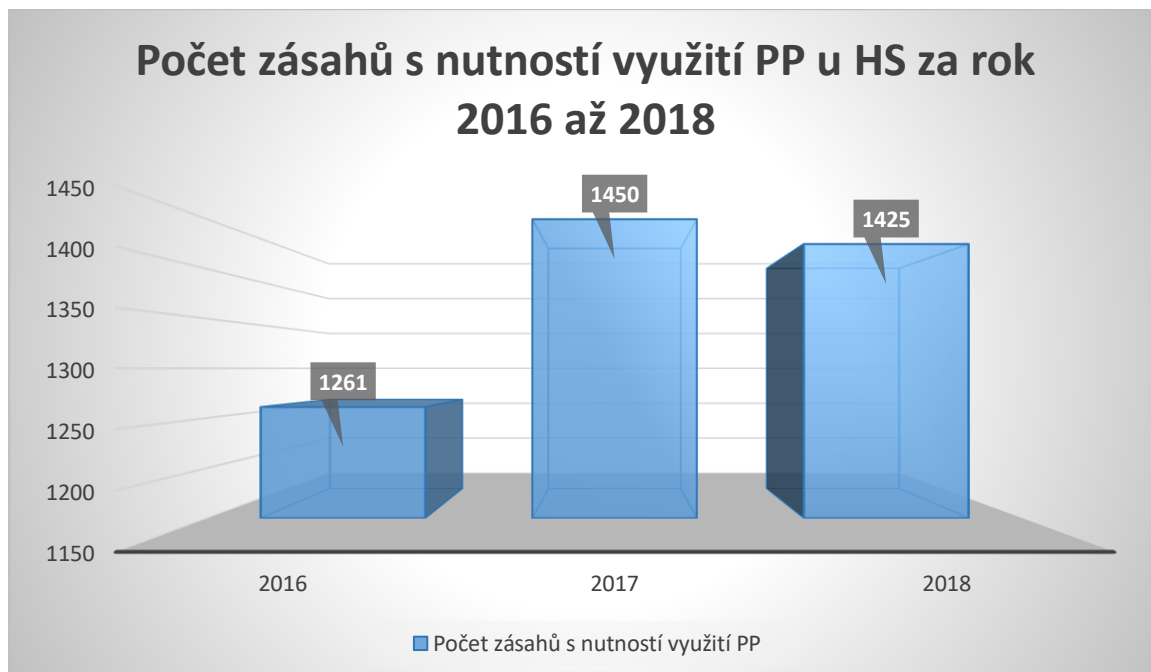
- *Jaký byl počet a typ zásahů spojených s PP za roky 2016, 2017 a 2018?*

Graf 6. Počet zásahů s nutností využití PP u HZS za rok 2016 až 2018

Zdroj: Autor

Graf 7. Počet zásahů za rok 2016 až 2018 u HS

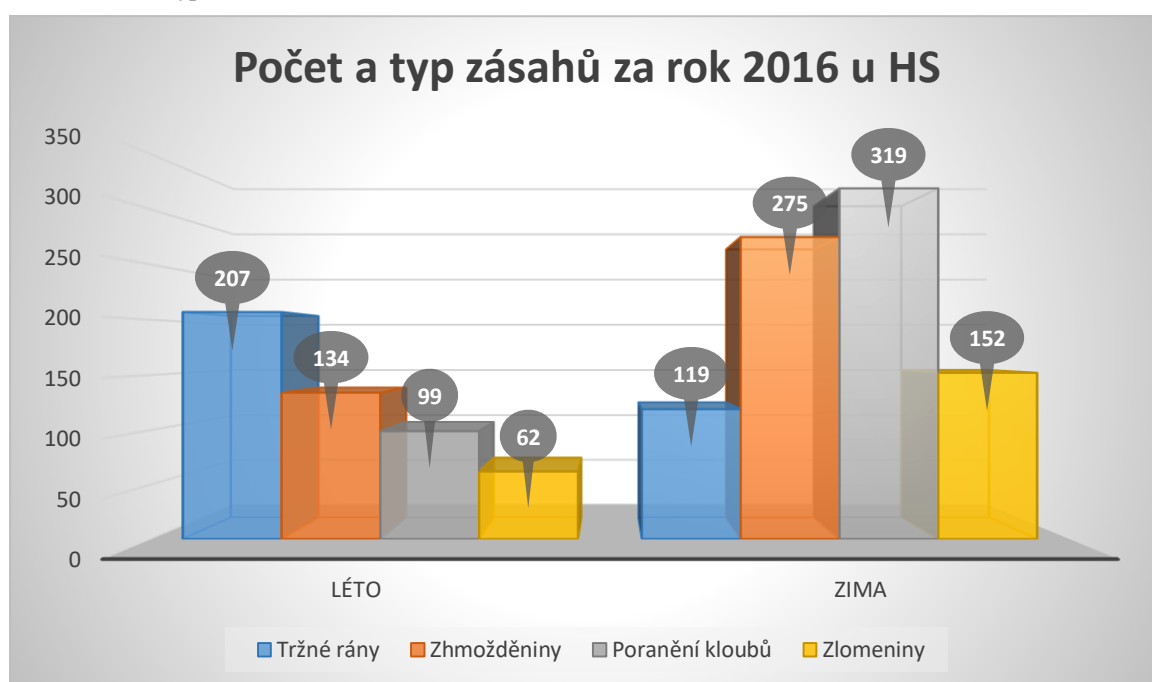

Zdroj: Autor

Tabulka 11- Počet a typ zásahů za rok 2016 u HS

HS	TYP ZÁSAHU (PP)	Počet (léto)	Počet (zima)
	Tržné rány	207	119
	Zhmožděnin	134	275
	Poranění kloubů	99	319
	Zlomeniny	62	152

Graf 8. Počet a typ zásahů za rok 2016 u HS

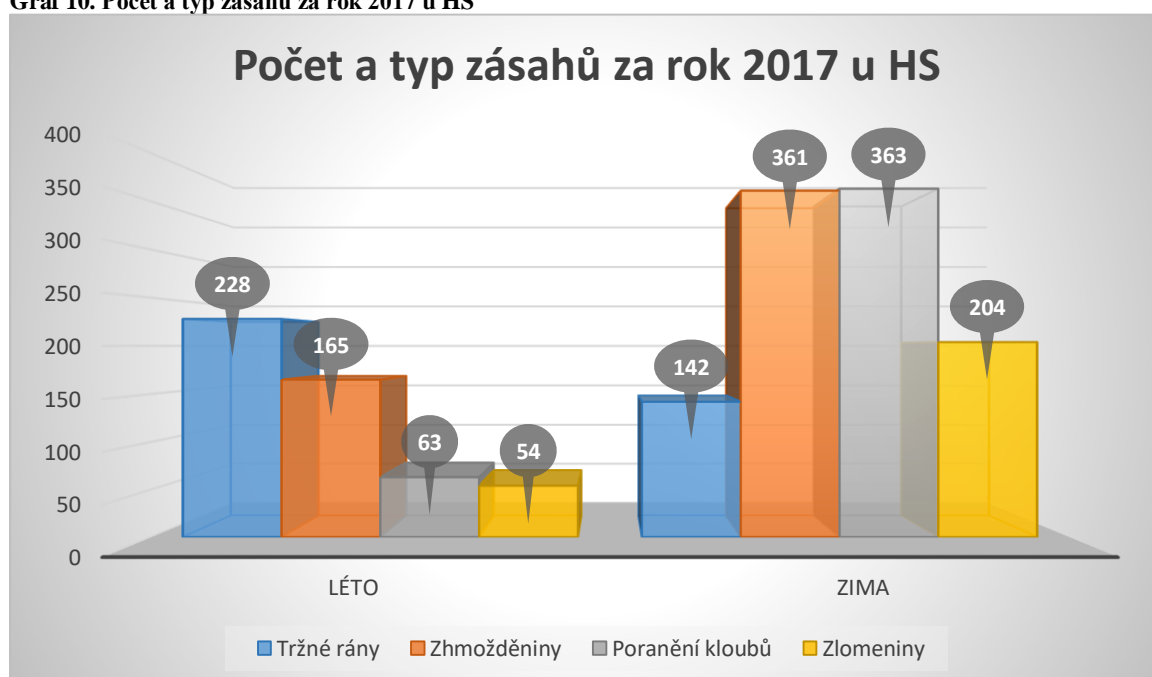
Zdroj: Autor

Tabulka 12. Počet a typ zásahů za rok 2017 u HS

HS	TYP ZÁSAHU (PP)	Počet (léto)	Počet (zima)
	Tržné rány	228	142
	Zhmožděnin	165	361
	Poranění kloubů	63	363
	Zlomeniny	54	204

Zdroj: Autor

Graf 10. Počet a typ zásahů za rok 2017 u HS

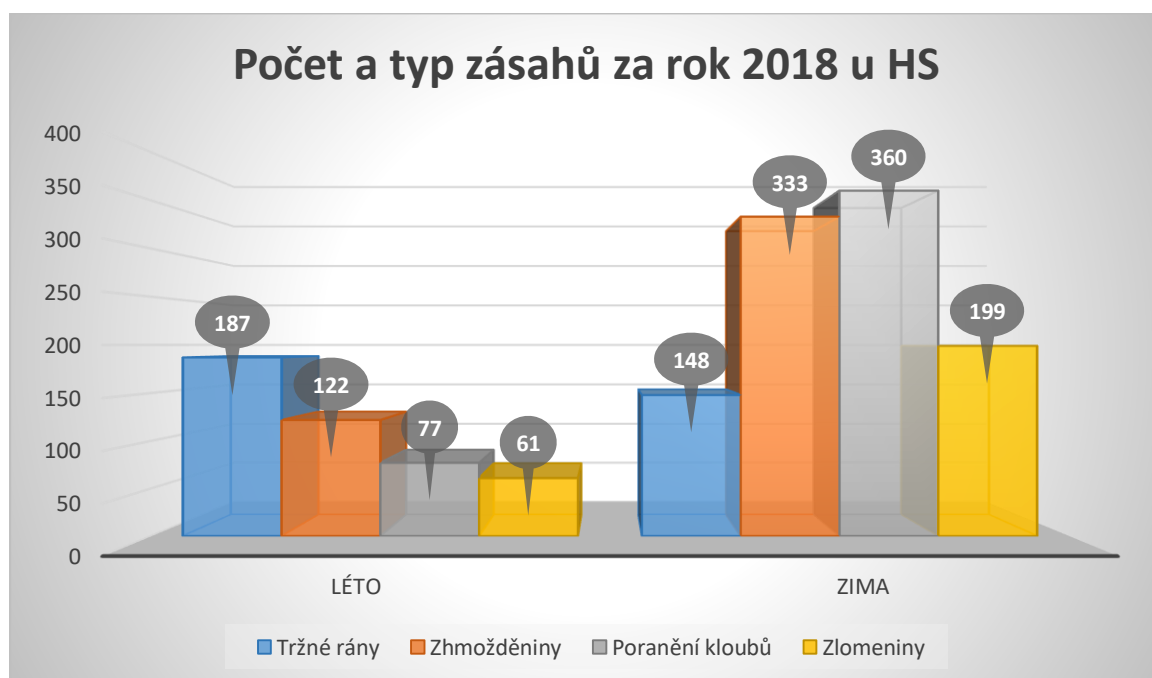
Zdroj: Autor

Tabulka 13-Počet a typ zásahů za rok 2018 u HS

HS	TYP ZÁSAHU (PP)	Počet (léto)	Počet (zima)
	Tržné rány	187	148
	Zhmožděniny	122	333
	Poranění kloubů	77	360
	Zlomeniny	61	199

Zdroj: Autor

Graf 9-Počet a typ zásahů za rok 2018 u HS

Zdroj: Autor

5.8 Komentář

Na základě strukturovaných rozhovorů jsem získal kromě dotazníkových dat také interní informace o probíhajících školeních a obecně vzdělávání v souvislosti s PP. K těmto bych rád uvedl následující komentář.

Z rozhovorů vyplynulo, že celý systém spolupráce v rámci IZS je přesně daný. Pokud přijedou na místo zásahu jednotky HZS jednotky jako první, velí celé akci pouze velitel HZS a jednotky PČR zajišťují okolí a nechávají veškeré záchranné práce pouze na nich do doby, než dorazí ZZS. Takto vypadá ideální scénář, ovšem jsou situace, kdy i jednotky PČR mohou být na místě zásahu první. Pokud se nějaká jednotka nachází v těsné blízkosti takového případu, nemůže si dovolit čekat na příjezd ostatních a nezasáhnout. Podle rozhovoru se zástupkyně vedoucího odboru u PČR z 90 % zasahují jako druzí, ale sama uznala, že o těch zbylých 10 % vědí. Vědí, že ne vždy budou na místě jako druzí a že přístup k výuce PP by mohl být daleko lepší. Podle ní, v současné době vše záleží na iniciativě velitelů, kteří si mohou o školení zažádat, ale častokrát se tak neděje. Ovšem jedná se o systémovou chybu. Pokud se nestane výuka PP povinnou a nebude zařazena alespoň ve větším rozsahu do základní odborné přípravy, jen těžko se v přístupu k této věci něco změní. Podle jejích slov je v současné chvíli velice těžké donutit příslušníky s desetiletou praxí aby se dovzdělávali ve volném čase. Podle mého názoru nezáleží na tom, jestli zasahujete v takových případech jen zřídka. Vždy byste měli umět podat PP, pokud to bude nutné. Příslušníci HZS také nemají zdravotní jako hlavní činnost při svém zaměstnání, ale nenechávají nic náhodě a pravidelně se školí i přezkušují. Koneckonců tyto jednotky přísahaly, že budou chránit životy a nevědomost ani neznalost by jim v tomhle záměru neměli bránit. Při rozhovorech s krajským školitelem zdravotní a vrchním komisařem u HZS jsme se zastavili nad tím, že spadají spolu jednotkami PČR pod jedno ministerstvo, tudíž by rozdíly ve výuce PP neměli být až tak obrovské. Například obě složky vlastní automatický externí defibrilátor, s kterým na některých místech zasahují v případě nahlášeného infarktu myokardu jako jednotka zastupující ZZS. Obě složky spolu mohou zasahovat při hromadných nehodách, ovšem v tomto případě mi bylo řečeno, že HZS spíše spoléhá na sebe a od PČR očekává uzavření oblasti. Ze všech 3 složek jediný HZS byl zcela otevřený spolupráci a v rámci materiálů nebyl problém najít spoustu věcí na jejich oficiálních stránkách. U PČR vyházím pouze z informací od zástupkyně vedoucího odboru, která se vyjádřila k aktuální situaci a zjistila nejdůležitější data, ovšem k materiálům nebylo možné se dostat. HS měla veškeré podklady i statistiky, ale byl problém dostat povolení od vedoucího pracovníka k uveřejnění těchto materiálů.

6 ZÁVĚRY

Pomocí řízených rozhovorů bylo po zpracování dat zjištěno:

- Procentuální zastoupení specialistů na PP v řadách HZS v Olomouckém kraji je 7,12 %, u PČR 0 % a u HS 100 %
- Specialista na první pomoc u HZS absolvuje 120 hodin první pomoci, u PČR 0 hodin a u HS 38 hodin.
- Procentuální zastoupení hodin PP v základním kurzu je u HZS 6,65 %, u PČR 2,12 % a u HS 18 %
- Rozdílnost v pravidelnosti školení a následného přezkušování se objevila pouze u PČR. Příslušníci HZS i zaměstnanci HS se pravidelně školí v PP na rozdíl od příslušníků PČR. U HZS se jedná o 60 hodin ročně a u HS se jedná o 9 hodin ročně. Příslušníci HZS a zaměstnanci HS se i pravidelně přezkušují a to jednou do roka.
- Rozdílnost v obsahu a osobě vedoucí školení se neobjevila v případě obsahu. Všechny složky jsou při svých školeních zaměřeny na provázání teorie s praxí s nutností zařazení tzv. modelových situací ovšem rozdílnost tví osobě zabezpečující výuku PP. HZS i HS využívají při školeních jak internisty, tak externisty na rozdíl od PČR, která využívá výhradně spolupráce s externisty
- U HZS a HS jsou veškerá školení orientovaná na PP po základním kurzu ustanovená státem. V případě HZS jde o Ministerstvo vnitra a v případě HS jde o Ministerstvo pro místní rozvoj. U PČR jsou veškerá další školení závislá pouze na iniciativě vedoucích pracovníků
- Kompletní statistiky spojené s první pomocí si jako jediná vede HS, u které to v podstatě vychází z podstaty povolání. HZS si zaznamenává počet zásahů s nutností využití PP, ovšem nerozlišují, o jaký typ zranění se jednalo. PČR si kvůli velkému množství rozdílných zásahů vede pouze statistiky spojené s trestnou činností, u kterých nejsou specifikované zásahy s nutností využití PP.
- Na základě informací vycházejících z dílčích cílů lze říci, že byla zmapována a následně porovnána výuka první pomoci u jednotlivých složek. Z výsledného porovnání vychází, že příslušníci HZS a zaměstnanci HS v rámci Olomouckého kraje se zdají být připraveni na to podávat kvalitní PP při zásazích. U PČR bylo upozorněno na nedostatky v oblasti vzdělávání a připravenosti v otázkách využití PP.

7 SOUHRN

Cílem práce bylo zmapovat a následně porovnat úroveň vzdělání a využití první pomoci při zásazích u složek IZS a Horské služby v rámci Olomouckého kraje. Do výzkumu se zapojily složky PČR, HZS a HS v rámci Olomouckého kraje. Konkrétně se jednalo o 5 vedoucích pracovníků, expertů specializovaných na výuku PP.

Práce byla strukturovaná do dvou hlavních částí. V teoretické části byla čtenářovi z počátku nastíněna historie jednotlivých složek a historie první pomoci. Dále bylo popsáno poslání jednotlivých složek spolu s podmínkami k přijetí do služby. V této kapitole je přikládán důraz na slib, který zavazuje zasahující jednotky k záchraně lidského života i za cenu obětování toho svého. A k úkonům při záchraně života patří jednoznačně první pomoc. Následující kapitola se stručně věnuje první pomoci, její zaměření poukazuje na povinnost poskytnutí první pomoci v případě potřeby a na sankce, které hrozí za její případné neposkytnutí. Jednotky HZS, PČR i HS řadíme mezi ty, které prochází školením zaměřené na zdravotní péči, tudíž by měly dokázat v případě potřeby automaticky poskytnout první pomoc. A tato výuka je posledním bodem teoretické části.

Jak výše uvádím, cílem práce bylo zmapovat a následně porovnat úroveň vzdělání u složek IZS a horské služby a k tomu sloužil řízený strukturovaný rozhovor s dotazníkem, který je detailněji popsán v kapitole Metodika práce. Ve výsledkové části byly uvedeny poznatky právě pomocí této výzkumné metody. Došlo k podrobnému porovnání všech faktorů, které by měly zabezpečovat kvalitní připravenost v oblasti podání první pomoci při zásazích. K těmto faktorům řadíme počet hodin věnovaných zdravotní péči během základního kurzu, pravidelnost školení a přezkušování, obsah a osobu zabezpečující tato školení a v neposlední řadě organizace udávající povinnost dále se vzdělávat v otázkách první pomoci. Na závěr byl uveden statistický přehled zásahů, při kterých byla využita PP. Ten se ovšem týká jen těch jednotek, které si statistiky těchto zásahů zaznamenávají.

Z výsledků lze vyčíst, že během základního kurzu u HZS je věnováno zdravotní péči 40 hodin, což činí 6,25 % z celkové časové dotace kurzu. HS věnuje zdravotní péči 19 hodin, ovšem v rámci celkové časové dotace se jedná o 18 %. Navíc je nutné dodat, že HS využívá zdravotní péči skoro dnes a denně. Nejhůře dopadla PČR, která zdravotní péči věnuje pouhých 26 hodin z celkového počtu 1200 hodin. V oblasti pravidelnosti školení a přezkušování bylo zjištěno, že HZS i HS pravidelně školí své příslušníky/zaměstnance. Příslušníci HZS každý měsíc projdou krátkým školením v časové dotaci dvakrát 2,5 hodiny, což činí 60 hodin ročně. Zaměstnanci HS ročně absolvují 9 hodin zdravotní péči v rámci pravidelného doškolení, které je zakončeno zkouškou. Tuto formu ověření znalostí bereme za přezkoušení. PČR své

příslušníky pravidelně nepřezkoušuje. Rozdílnost v obsahu a osobě zabezpečující školení se neobjevila v případě obsahu. Všechny složky jsou při svých školeních zaměřeny na provázání teorie s praxí s nutností zařazení tzv. modelových situací ovšem rozdílnost tví v osobě zabezpečující tato školení. HZS i HS využívají při školeních jak internisty, tak externisty na rozdíl od PČR, která využívá výhradně spolupráce s externisty. Organizací je povinnost se školit dána v případě HZS a HS. A to konkrétně Ministerstvem vnitra v případě HZS a Ministerstvem pro místní rozvoj v případě HS. U PČR jsou školení zaměřená na PP prakticky na bázi dobrovolnosti. Konkrétně spíše na iniciativě vedoucího daného územního útvaru, který může školení domluvit ve spolupráci s Červeným křížem nebo zdravotní záchrannou službou. Statistiky zásahů spojených s první pomocí si vedou pouze jednotky HZS a HS. HS jakožto horští záchranáři si vedou kompletní statistiky obsahující počet i typ zásahů. U HZS je problémem jejich obrovské pole působnosti. Ale i přes tento fakt si HZS číselně eviduje ty zásahy, při kterých byla poskytnuta PP. PČR si zaznamenává pouze typ zásahů, který je spojený s trestnou činností.

K otázce hlavního cíle tedy musím poznamenat, že příslušníci HZS a zaměstnanci HS v rámci Olomouckého kraje se zdají být připraveni na to podávat kvalitní PP při zásazích. Tímto výzkumem si myslím, že bylo upozorněno na nedostatky v oblasti vzdělávání a připravenosti v otázkách využití PP při zásazích zejména tedy u PČR. Ovšem myslím si, že návrh řešení by nebyl snadný. Musel by se najít prokazatelný důvod, proč by se PČR v rámci Olomouckého kraje musela více vzdělávat v této oblasti. A ten by podle mého názoru musel vycházet buď ze znatelných nedostatků příslušníků při zásahu, nebo z iniciativy, kterou by museli projevit vedoucí pracovníci.

8 SUMMARY

The main purpose of the thesis was to chart and then compare level of education and usage of first aid during the work of integrated rescue system and mountain rescue service in Olomouc region. Five executives specialized on first aid from Integrated rescue system, Mountain rescue services, Police of the Czech Republic and Fire rescue service participated in the research.

The thesis was structured into two main parts. In theoretical part both history of mentioned services and systems and history of first aid itself were described. Then the purpose of intervening units and conditions for admission into them were characterized. In this chapter the emphasis is put on the oath, which obligates intervening units to save a human life even in the case, when they have to sacrifice theirs. So they are obligated to provide first aid in any case of need and if they do not, they have to be penalized.

The content of the course of first aid they have to undergo during their education is discussed in the last chapter of theoretical part.

As was mentioned before, the main purpose of the thesis was to chart and compare level of this education. The method which was used for collecting the data was structured interview – described in methodical part.

The data which were acquired from structured interview are presented in result part. The comparison of all factors which should secure proper preparation for giving the first aid during rescue actions was done. To these factors belong – the number of hours focused on first aid during basic course, regularity of courses and requalification, content and leading style of these courses, the possibility of using own trainers, and last but not least the organization, which takes care of new requalification in first aid field.

The last chapter from results part deals with statistic overview of rescue action, during which the first aid was used.

The results say, that during fire rescue services basic course 40 hours are focused on first aid (it is 6,25 % of whole program). Mountain rescue service basic course gives 19 hours for first aid (18 % of whole program). Police of the Czech Republic has only 26 hours of first aid from overall number 1200 hours. Both fire rescue services and mountain rescue services retrain their employees regularly – they are obligated to by the government. Police does not retrain employees regularly and they are basically voluntary – based on initiative of the head of the territorial unit. While fire and mountain rescue services use both external workers and internal employees, police uses only external workers from Red Cross or integrated rescue system to train or retrain their members in first aid field.

The statistics of individual rescue actions (with first aid) are recorded only by mountain and fire rescue services. Police records only the type of rescue action in accordance with criminal law.

According to these results, members of fire rescue services and mountain rescue services in Olomouc region are prepared for giving proper first aid during rescue actions. The deficits in the field of education and preparation were pointed out especially in the case of police of the Czech Republic.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Použitá literatura

Bíca, M. (1996). *Učebnice záchranných služeb*. Praha: Revue.

Kolář, F. (2016). *Červení andělé: historie Horské služby v českých zemích*. Jilemnice: Horská služba ČR, o.p.s., Špindlerův Mlýn v nakladatelství Gentiana.

Macek, P., Uhlíř, L. (1997). *Dějiny policie a četnictva. 1., Habsburská monarchie (1526-1918)*. Praha: Themis.

Novák, V. (2004). *Proti rozbouřeným živlům*. Praha: Revue.

Wallington, N. (2010). *Hasičské automobily a historie hasičství*. Rebo Production.

Zoltán, Szasco (2010). *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR.

Odborné časopisy

Wilks, J., & Pendergast, D. (2017). Skills for life: First aid and cardiopulmonary resuscitation in schools. *Health Education Journal*, 76(8), 1009-1023.

Wu, S. (2017). Letter to the Editor: First aid education popularization calls for attention. *Burns*, 43(6), 1356.

Legislativní zdroje

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v §23-§25. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>.

Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, v §13-44§. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-361>.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, v §1-§102. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-273>.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v §150-151§. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>.

Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky, v §1-§52. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2015-320>.

Internetové zdroje

Gottvald, J. (2009) *Historie požární ochrany a hasičstva*. Retrived 20. 11. 2018 from the World Wide Web: <https://gotiskovo.webnode.cz/news/historie-pozarni-ochrany-a-hasicstva1/>.

HASIČI ČR (2019). *Zákony a předpisy*. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/zakony-a-predpisy-zakony-a-predpisy.aspx>.

HASIČI ČR (2019). *Kdo jsme a co děláme*. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/kdy-svz-vzniklo.aspx>.

HASIČI ČR (2019). *Dokumentace IZS*. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/dokumentace-izs-587832.aspx>.

HASIČI ČR (2019). *O IZS*. Retrived 31. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranný-system.aspx>.

Jiráček, L. (2013) *Vývoj policie v českých zemích: 18. -19 století* Retrived 6. 11. 2018 from the World Wide Web: <http://www.ozbrojeneslozky.cz/clanek/vyvoj-policie-v-ceskych-zemich-18-19-stoleti>.

Málek, J., Dvořák, A., & Knor, J. (2012). *První pomoc. Historie první pomoci*. Retrived 5. 11. 2018 from the World Wide Web: https://www.lf3.cuni.cz/3LF-782-version1-prvni_pomoc_2013_05_20.pdf.

Pešorna, K. (2014). Fire History. Historie hasičství u nás i ve světě. *Stručné dějiny poskytování první pomoci, organizovaného záchrannářství a ošetrovatelské péče o zraněné*. Retrived 5. 11. 2018 from the World Wide Web: <http://www.firehistory.hasici-ct.cz/fire-history/>.

POLICIE ČR (2019). *Etický kodex*. Retrived 30. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>.

POLICIE ČR. *Informace pro uchazeče*. Retrived 30. 10. 2018 from the World Wide Web: <https://www.policie.cz/informace-pro-uchazece.aspx>.

SDH NMNM (2019). *Rozdělení požární ochrany*. Retrived 10. 4. 2019 from the World Wide Web: http://sdh.nmnm.cz/jednotka/dokumenty/02_rozdeleni/02_rozdeleni.pdf.

Spurný, M. (2019). *Historie četnictva a policie*. Retrived 12. 11. 2018 from the World Wide Web: <https://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx>.

Akademické práce

Dohnalová, J (2015). *Historie a vývoj četnictva od roku 1848 do 30. let 20. století v proměnách habsburské monarchie*. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Brno.

Kadlec, P (2015). *Výuka první pomoci u HZS ČR*. Bakalářská práce. Masarykova Univerzita. Brno.

Nogawczyk, M (2007). *Policie ČR a její charakteristika*. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Brno.

Ročňák, L (2012). *Činnost a kompetence Horské služby s návazností na zdravotnickou záchrannou službu*. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice. Pardubice.

Stejskalová, K (2013). *Úroveň znalostí poskytování první pomoci u příslušníků policie České republiky*. Bakalářská práce. Karlova Univerzita. Praha.

Ostatní dokumenty:

MV-GŘ HZS ČR (2013). *Nástupní odborný výcvik*. Praha, Č.j. MV-22854-1/PO-PVP-2013.

MV-GŘ HZS ČR (2017). *Neodkladná zdravotnická pomoc*. Praha, Č.j. MV-168114-2/PO-IZS-2016.

Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 19. 2. 2013, k činnosti jednotek požární ochrany při poskytování první pomoci na místě zásahu. In *INTERNÍCH AKTŮ ŘÍZENÍ GENERÁLNÍHO ŘEDITELE HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ REPUBLIKY*. Praha, 2013, roč. 2013, 11.

Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR ze dne 20. 12. 2013, kterým se stanoví základní zaměření pravidelné odborné přípravy jednotek požární ochrany a příslušníků Hasičského záchranného sboru ČR. In *INTERNÍCH AKTŮ ŘÍZENÍ*

*GENERÁLNÍHO ŘEDITELE HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČESKÉ
REPUBLIKY. Praha, 2013, roč. 2013, 57.*

10 SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR-Česká republika

HZS-Horská záchranná služba

HS-Horská služba

IKAR- Mezinárodní federace záchranných služeb

UIAA-Mezinárodní horolezecké federaci

HS ČSSR- Horské služby Československé socialistické republiky

HZS-Hasičský záchranný sbor

IZS- Integrovaný záchranný systém

PP-první pomoc

PČR- Policie České republiky

MV-Ministerstvo vnitra

NOV-Nástupní odborný výcvik

ZPP-základy první pomoci

OP-odborná příprava

11 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 - Dotazník

Příloha č. 1- Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Jakub Šarman a jsem studentem 3. ročníku bakalářského studia v oboru tělovýchova sport na Fakultě tělesné kultury Palackého univerzity v Olomouci

Prosím vás o spolupráci při vyplňování dotazníku, který patří do průzkumné části mé bakalářské práce, jejíž téma zní: Porovnání úrovně vzdělávání a využití první pomoci při zásazích u složek IZS a horské služby v rámci Olomouckého kraje.

Děkuji Jakub Šarman

1. Máte specializované(ho) pracovníky(ka) na PP či její výuku? (týká se Olomouckého kraje)

- a. ANO uveďte počet
- b. NE

2. Jsou všichni příslušníci po základním kurzu dále školeni v PP?

- a. ANO uveďte jak často
- b. NE

3. Jsou školitelé nebo řadoví příslušníci dále přezkoušeni z PP?

- a. ANO uveďte, koho se to týká a jak často
.....
.....
.....
- b. NE

4. Jsou následná školení dána danou organizací?

- a. ANO uveďte kým
- b. NE

5. Uved'te, zda jsou školení PP na bázi dobrovolnosti?

- a. ANO
- b. NE

6. Jaký je obsah školení?

- a. TEORIE
- b. PRAXE
- c. OBOJÍ

7. Kdo vás školí?

- a. EXTERNISTA
- b. INTERNISTA
- c. OBA

8. Kolik hodin PP absolvuje každý příslušník v rámci základního kurzu?

.....
.....

9. Kolik hodin PP absolvuje specialista? (pokud je)

.....
.....

10. Chodí se řadoví příslušníci nebo specialisti vzdělávat na ZZS nebo jinou zdravotní org. v rámci Olomouckého kraje?

- a. ANO uved'te, koho se to týká a jak často a kam chodí?

.....
.....
.....

- b. NE

11. Vedete si statistiky zásahů spojených s PP?

- a. ANO
- b. NE

12. Jaký byl počet a typ zásahů spojených s PP za rok 2016?

- a.
- b.
- c.
- d.

13. Jaký byl počet a typ zásahů spojených s PP za rok 2017?

- a.
- b.
- c.
- d.

14. Jaký byl počet a typ zásahů spojených s PP za rok 2018?

- a.
- b.
- c.
- d.

Děkuji za vyplnění dotazníku

S pozdravem Jakub Šarman.